Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 13 СЕНТЯБРЬ, 1984 ШУ. ◆ № 110 (6988). ◆ Мах 3 кап.

ХІАРА БАЛХА ДИЙНАХЬА ДИСЦИПЛИНА ТІЕХДИКЕИ ХЬАДЕР ДУКХАГІЕИ ХИЛИЙТА!

Хоам бу КПСС обкома пресс-центро

Тахан хьалхалаттарашта юкъе ба:

Косов Иван Николаевич, Наурски района «Россия» яхача колхоза механизатор. Т-40 яхача тракторца норма 14,5 гектари социалистически декхараш 16 гектари долаш гурахьа юв культураш 28 гектара тІа дІайийнар. Культураш дІае йолайича денз план 163 процентв социалистически декхараш 148 процентв кхоачашъяьй цо.

Мудаев Ваха Нурадилович, Надтеречни района «Калаусский» совхоза механизатор, МТЗ-80 яхача тракторца гурахьа юв культураш дийнахьа дІайийнай 30 гектара тІа, норма 13,5 гектар йолаш. ТІанйца социалистически декхараш культураш дІае йолаелча денз 140 процент кхоачашдаьд цо, дІайийнай 105 гектар.

Картоев Махьмад, Малгобекски района «Малгобекский» совхоза механизатор, ДТ-75 яхача тракторца цхьан дийнахьа зябь аьхай 10,4 гектар, норма 4,1 гектари тІанйца социалистически декхараш 5 гектари долаш. Сезон йолаелча денз цо зябь аьхай 110 гектар, план 82 гектари тІанйца социалистически декхараш 100 гектари долаш.

• • •

13 сентябре хетІахкоачехь республике дІайийна гурахьа юв культураш 13414 гектар, из хул планегІа гурахьа дІае лийрхІарех 7,3 процентв, хІьта совхкерча планах — 141 процентв. ДІадахача дийнахьа гурахьа юв культураш дІайийнай 3,5 эзар гектара тІа цу дакъе Надтеречни района — 1263 гектар, Грозненски — 1293, Наурски — 477 гектар. Дакха бехьан а доацаш культураш дІаера гІулакх мела вол Назрановски, Урус-Мартановски районашка, хІанз а гурахьа юв культураш дІае йолаеннац Веденски, Советски, Ножай-Юртовски районаш.

ДІадахача дийнахьа практически лаьрхІача гурахьа юв культураш дІаювш хиннац Гудермесски, Сунженски, Шелковской районаш.

Республике аьхна хиннай 44 эзар гектар зябь, из хул планах 25,9 процент. Из болх дика дІабода Шелински района.

Зябь аьхар тІехьаюс районаш Наурски — планах 8,6 процент, Гудермесски — 21,7 процент, Урус-Мартановски Сунженски районаш — хІара яр 23 процент. Хаоттама хьалаш ветгув болаш дале а цу районашка цхьан дийнахьа практически лаьрхІача зябь вІалла а аьхаш хиннац.

Бьоцадараш кийчдаьд 53,8 эзар тонн, план кхоачашъяьй 35,6 процент. Ачхой-Мартановски района бьоцадараш кийчдара план кхоачашъяьй 51 процент, Шалински—46, Урус-Мартановски — 45 процент.

Бьоцадараш кийчдара тІехьаюс районаш: Надтеречни — планах 4,5 процент, Гудермесски Наурски хІара яр планах 6 процент, хІьта Шелковской района кийчдаьд планах дерригаш а аххка 3 процент. Цу районашка кхоачамболлаш бахаче нахагара хьейІдац бьоцадараш.

Республике цечахьаьккхинна дІабеннай 36,1 эзар тонна сом, из хул планах 43 процент. Сом кийчбара хьалхарча мугІарашка я Шалински район — планах 78 процент, Ачхой-Мартановски — 59 процент. Кхоачамболлаш сом кийчбац Советски, Сунженски, Ножай-Юртовски, Грозненски, Урус-Мартановски районашка.

Шоашта хьалхашна латта декхараш кхета а деш, комсий хьуанкъам ма хула дикагІа хилийта гІерташ къахьийгар Шелковской районерча «Виноградный» яхача совхоза къахьегамхоша. Цар къахьегар эхьа дийнадаи. ІочуохкаленНе дадача комсий деаьча, дивса долча гайдоагаш дегаш хьест царна доах дахьий.

КІезига кхаш дац цу боахаме яз хоза культура кхеш. 825 гектар лаьтта дІадаьца латт цар ийса мугІараш. ХІьта, план кхоачашъяра цІенъяь а хІама ца дойташ а чуаца еза уж. ХІара гектара тІара 45 центнер чуаца езаш ба «Виноградный» совхоза комсаш дераш, из шоай кхоачашьергхилерах шею йолаш я бац.

ХІанз боахаме чуаца болабеьб хьалхара хьувкъам, наьрча кина чуаццараш я 32 тонн комсаш. Царех дохкагІдола дакъа вай мехка столицерча Москверчеи Грозаерчеи бахархой фусамашка кхаьчад. ХІанзле гучабаьйнаб хьувкъам чуацача дика толамаш доахаш бола болхлой. Шоай ден нормаш дикка тІехкхоачаш а еш, комсий цхьа бурилг лаьтта ца уллийташ дика къахьег бригадира Каратулова Халипатеи Атюгеева Нилаеи. Дукха парна тІехьбиcац царна уллув болх беш бола цар цеашаш а.

СУРТА ТІА: «Виноградный» совхоза комсаш чуцаш бола Х. Каратулован Н. Атюгеевай.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Декхарех лоархІабу

Шоай тароехи кхоачамехи бизза пайда ийбеш чакхбаьккхар укх шера дІабаха бархІ бутт Грозненски кога гІирс беча фабрика коллективо.

Пиллача хана яко да хьалха шоай декхар кхачаш а дац хІанз из болх беш я укх бетта тІехкхьарча дена чотагІа.

Кога гІирс арахецара бархІ бетта план 102,3 процент кхоачашъяьй барт болча коллективо. Цу юкъа арахийцаб 5174 эзар сома мах болча кога гІирс. ХІьта продукци мальхана лихкара план 102,7 процент хиннай. Ер шу доладелча денз къахьегама оасарле 104,5 процент лаккъеннай.

Вийдал, электроэнерги кхоярах хьалхина цІена экономически пайда 7 эзар сом

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

ХЬАЙБАШТА—ШОРТТА ДОАКЪАР!

МАНГАЛ ХЬОКХАРАШ—КАГИРХОЙ

Садайна дукха ха яьна-чул тІехьагІа, кІаьдбенна а болаш, цІакхаьчар «Альпийский» совхоза келхиски отделене управляющи Рашидханов Мухтари комплексни бригада бригадир Хутиев Махьмудга. Цу опыт йолаш болча къахьегамхошта нарегІаьнна дика хІамаш кІеанте дацар. Уж верте а болаш шоай эгара хьалхара гІалаш даха болабеннаб Келхера тхьамна леладераш.

ХІаьта хІанз цІабоагІача наькъа а йийцар цар дукха ха хьалхагІа денз шоашта дагаяьлла проблема. — Де хІама доацаш делаи дукха кагирхой бар юрте.

— Нагахьа санна цу кагийча нахах доакъар кийчду звено вІашагІъеллача фу дар - хьогІ вей? Воашта доакъар Іалаш а дергда, кхыча боахамашта новкъостал а дергда, — аьлар Мухтера Махьмудата.

— Из корта болаш къамаьл да, — ший новкъосто якар хьал а даьца, вокхо цу тІа ІотІатехар, — кагийча нахаца къамаьл дергда аз кхоана.

Царца дІаьха дувца дезар. Техника хьакъехьа бригадираца къамаьл де веннар царех цаІ, тІаккха ший новкъосташа жоп делар цуна: кулгашца хьекха мангалаш кара леладу шодаши — из я-кх эшаш йола ерригІа техника.

14 зІайсаг вІашагІкхийтар звеноца. Шоай звеноводалла хержар цар доакъараш кийчдара опыт йолаш вола Абдулхаков Мохьмад. Керда хержа звеньевой хьалхарча дийнахьа а денз звеной члений йоахко е волавелар. Цо массанегара а дийхар шоай мангалаш ирделга, эшаш дола новкъостал шийга дувцилга. Юххера а, шоаш вІашагІкъасташ аьлар цо царга: кхоана воаш мангал хьокхарболча Чувой яхача моттиге гулдургда вай, цига хоърда вайна хьанта фу дулу а.

ШоллагІча дийнахьа гектара Іуйренна шоаш йиллача моттиге гулбелар звеной членаш. Цхьабенгъяй, болх дІаболабале хьалхагІа молдагІчоа дилла а цхьаннена тІадилла дезаш дар даа хІама кийчдела. Цар мангал хьакха безаш йола моттигаш юрта гаьна яр. Делкъьийнеи сайрийнеи дуаш дола хІама цигтача аргІе даа дезаш дар. Дукха дийцачуль къийсачуль тІехьагІа повар хьожаар Саадулаев Мохьмад.

Шоай дерриге организационни деш тьоастадаь а баьна, балха тІабийрзар доакъараш кийчдераш. Дукхача кагийча наха бовзаш бар из болх, шоай даьца хьалхагІа а хиннабар уж доакъараш кийчдеш. ХІьта болх духхьашха беш хиннараш сиха кІаьдлора, хІьта в дог хайташар цар шоашта из низкъало ба аьна. Иштта дІалахар къонача коллектива хьалхара деноаш. АргІе каст-каста енар къонабаргІ зовне оазаш.

— Мовлаї Адам! — тІехьа из дисалаш!

ХьатІаотташ латтар делкъийна хІама дуа ха. Саадулаев Мохьмад яьна говнахьа хьувзар борщах тоха сая хІамаш кийчьеш. ЧІоагІа ховра цунна ше аь бофи новкъосташта езалулга. «Хьалхарча юхьита во йоацаш я» — ишта мах бир новкъосташа шоай кердача повару кийчбаьча кхачан.

Цхьа кІира даьннача гІолла къонача коллектива балха юххьашара итог бир Хутиев Махьмуда. Цар цу юкъа 60 тонн соагІа йол хьекхаяр. Мангал хьакха шоаш говза хилар хьахьекхар. Моллаги Куржохьмаден МочугиевгІар, Хадисов Адама. Сайцуддинов Салема. Ибрагимов Исраьила, Пайзулаев Аьхмада. ХІьта цу массанена а масал лойташ хиннар, лаьрхІача тайпара, звеньевой Абдулхаков Мохьмад вар.

Иштта чакхдаьхар доакъар кийчдерий къонача коллективо къахьегамера хьалхара деноаш. Къахьегамга цкъа даьнача къонахчар кулгаша балхага сатувсар. ТІаккха, «Альпийский» совхоза Шаро-Аргунски бригада бригадиро Шамаев Рамзана шоашкара новкъостал дийхача, шоашта йиллача моттиге гулбелар уж берригаш а.

Фусамдаьна къахьегаран салаІаран дика хьалаш вІаштІехьдаьхадар царна, кхачан продукташ еннаир шортта. Юха а дІадоладир кагийча наха шоашта Іомадаь гІулакх —мангал хьокхилга. Бакъдар аьлча, укхаза халагІа бар болх, боса оагІонца яр цоашш. ХІьта а. кхоенех бІуъкъоалабацар кагийча наха.

— Дувца хабар доацаш дика къахьег кагирхоша, — йоахар царех Шамаев Рамзана, царех укхо эсалагІа бу болх аьпа хьакъоаставе сег вац, берригаш а къахьегама тІера ба. Массане а шоай дийнахьара нормаш тІехкхоачашъю. ХІанз санна акхар болх бой, укх деноашка чакхбаргба ераш оаха лаьрхІача моттиге мангал хьекха.

ШоллагІча ден ІуЙре. Эггара хьалхагІа, сабеагало ялларца гІеттар звеньевой Абдулхаков Мохьмад.

— ГІовтта, кагий нах! — кхайк из звеной членашка. — шо хьелой тулийтаргья вай мангал хьаккхара дикагІайола ха.

Б. СОЛТАГИРЕЕВ.

ГРОЗНЕ ДОТТАГІИЙ ТІАЭЦАР

Грозаерча аэропорте цхьа ший тайпара хоза я тахан, укхаза ба вайнаьха дувхар а дийха ийчбенна кагий нах, мехкарий, эзай нурсаш бе йоахка пионераш. Массехк минута яьлча укхаза Іойоссаргъя гаьнарча Венгрера Нохч - ГІалгІайчен доттагІий — Татабанья яхача городера партийни делегаци йоалаеш йоагІа лайнер. ДоттагІала бувзамаш дІа-юха леладара плана юкъедоагІаш долча цу вІашатІкхетаро дика лер ютаргья дІахо а воашал чІоагІдара дакъе.

Самолет Іохов... Хьаьший бокхахача безамца тІаэца а царга моашал хатта аьнна а баьхкаб укхаза КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов, горисполкома председатель В. М. Шамардин, парте горкома секретараш М. Э. Баймурадови, Л. П. Белоглазовай, парте Ленински райкома хьалхара секретарь П. Н. Громов. ВЛКСМ городской комитета хьалхара секретарь Л. Касаев.

Трапа тІа гучабовл хьаьший, царна хьалхаваьнна вена ВСРП Татабанье горкома хьалхара секретарь Л. Мертен. ТрадицегІа Венгрера енача делегацена дукхьала хьу тух-сискал, пионераша зизаш лу царна.

Дикача доттагІала бувзамаш доттаденнад Нохч-ГІалгІайчени Венгрерча Комаромски областерчеи къахьегамхошта юкъе, производствени коллективашта юкъе. Шоайла айхха бувзамаш леладеш я Калинина цІерагІа Наурски районера совхози «Комаром» яха вай доттагІий госхози, ихы дукхаяраш. Цар дІа-юха екъ шоай балха опыт, социалистически яхь лелаю. Масала. Комаромски областа гІишлонхоша шоайцига юкъейнхьай йокнхача панелех цІеноаш хьелдеш йола Нохч - ГІалгІайчен опыт. Цу тайпара масалаш яхы а дукха доаладе йиш я.

Татабаньерча хьаьшашта дукхьала бахкна ба самодеятельни артисташ. ДІайолалу пандара оаз, фата, венгрерча делегаце самукъадоакхаш да вайнаьха тІах аьнна халхар.

ДоттагІашна вІашагІкхетар хилар КПСС Грозненски горкоме. Цига хьаьшашта дийцар хІанз беча балхах, хьалхашка латтача декхарех, проблемех, КПСС XXVI съезда декхараш кхоачашдара дечох.

Цул тІехьагІа Грозаега а цул хозача моттигашка а хьожаш хилар хьаьший. ХІьта укх тІехкхьарча хана керда объекташ хьалъярце, проспекташ хозъярца эргаьннача Нохч - ГІалгІайчен столица безаме тІанйцар уж. Уж хилар ДоттагІала майдан тІа, «Юбилейный» яхача кинотеатре, цирке, «Арена» яхача гостинице. Шоай шоралца сапаргІата доаккхаш яр Ленина, Орджоникидзе цІерагІа проспекташ, гуйран хозача басарашца бІарг хьоастар Лермонтова, Чехова цІерагІча скверашка.

Къаьстта а хозахийтар Венгрера енача делегацена краеведчески музее шоай мехках йола выставка йолга хайча. Шин мехка интернациональни доттагІала хьисапаш хьахьонх выставка. Укхаза го йиш я Венгрех йола книжкаш, тайп-тайпара сувенираш, город Татабанья вымпел, вошал долча мехка рекламни буклеташ, кхыдараш. Выставка болх беш йола дукха ха я, цудухьа хІанзле бІаьш болча грозненцашта йовзаш а я.

Республика, города хоза моттигаш, къахьегамхоша доахача балха толамех дукха дайзар Татабаньерча партийни делегацена Нохч-ГІалгІайченах а цун нахах а долча кинофильмашка хьежача.

Кхы а дукха сакъердаме мероприятеш я хьаьшашна хьежаш.

С. АРЧАКОВ.

СУРТА ТІА: Венгрера баьхна хьаьший Грозне тІаэцар.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

• • •

Грозаерча В. И. Ленина цІерагІча майдан тІа сатем латт, эггара хьалхара социалистически мохк хьаккхелла революце баьччана оттадаьча памятника юхе латт пионерий сийдола ха. КІезига ха яьлча укх майдан тІа гучабаргба Венгрера баьхка республика хьаьший — ВСРП Татабаньерча городской комитета партийни делегаци.

Баьччан памятник тІабола ВСРП Татабанье горкома хьалхара секретарь Л. Мертен хьалхаваьнна енача делегаце членаш, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов, горисполкома председатель В. М. Шамардин, кхыбараш. Цар В. И. Ленина сий а деш, памятника юхе Іоттадир зизай тускар.

• • •

Селхан Венгерски Халкъа Республикера баьхна хьаьший — ВСРП Татабанье горкома делегаце вІашагІкхетар хилар КПСС Нохч - ГІалгІай обкоме. Уж тІанйцар парте областной комитета хьалхарча секретара В. К. Фотеева. Иштта цу вІашагІкхетара дакъа лаьцар КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. И. Семенова.

Цул тІехьагІа, вошал долча мехкара доттагІий баха хилар города тайп-тайпарча промышленни предприятешка: СССР 50 шу дизара цІерагІча химзаводе, ТЭЦ-2, «Электроприбор» яхача заводе, «Старогрознефть» НГДУ, кхычахьа. Цига хьаьшашта дайзар сийлахьча Коталов 40 шу дизара наьгъа а болхаш къахьегамхоша хьинар а айдаь болх мишта бу, болхлошта юкъе социалистически яхь, мишта лел, кхыдараш.

ОАРЦ ДАЛА!

ТІЕХДУВЛАШ ДІАУХ ХИЙ

Малгобекерча «Кавказ» яхача совхозе укх шера 200 гектар яр фуна лаьрхІа люцерна, цох 160 гектар хий дилла йиш яр а йолаш. Кхо кІира дІадаьннад люцерна чуйнца яьнна, хІьта ханнахьа хий дилла дахаре кхы цІаьхха а доакъарийна чуаца йиш яр из. Укхаза хий диллара йокхо еш саг вац.

300 гектар люцерна чуйнай фуна лаьрхІа лоалахарча «Алханчуртский» совхозе а. Цунах хий духхаш я 200 гектар соагІа люцерна. Цхьабакъда, кунна ханнахьа хий дилара оарцагІбьелимбац укхаза.

Цу шинна а боахаме лаьттана кІал гІолла хий дехка система я, хІьта цо болх ца беча хана хиршашка гІолла дилла а йиш ца йий хий. Цу деша уйла яц совхоза кулгалхоша а специалисташа а. Из бахьан долаш хий пайда ца хуш цу боахаший йхашта уллув гІолла тІех а дувлаш Алханчуртски хьоарсамагІа дІаух.

Белгалдаккха деза цхьаькха хІама а. ЛерттІа доал деш хилча дукха пайда эца йиш яр фуна лаьрхІа люцерна кхееча хий декхача кхашкара. БІаьсти чакхъяллале цхьан фуна чуийцачул тІехьагІа цІаьхха шоазен чуаца йиш я люцерна. Цхьабакъда, цу шин боахаме фуна лаьрхІа чуэцарел соагІа кхы цхьаккха люцерна хьувкъам баьккхабац укх шера.

Ший ханнахьа хий ца декхар бахьан долаш пайда ца эцаш юс юкъарча хьайбашта гІожен ноцен доакъар Іалашде йиш йола тарочаш.

Хий диллара гІулакх хила дезача тайпара леладеш хилча люцерна дукха пайда лухьа гойташ йола опыт аха гаьна вала веза. Цу боахамашта доалахарча П. Ахриева цІерагІча совхозе йолаш я из.

Укхаза 130 гектар яр доакъарийна лаьрхІа дІайийна люцерна. Хан - ханнахьа хий декхар бахьан долаш кхозза чуйнцай укхаза люцерна. 500 тонн дика йол кийчьяьй, бІаргчача аххан шортта йоша доакъар доаттадаьд хьайбашта цу кхай тІара. Нагахьа санна суйре йайха латте кхы цІаьхха а люцерна хьувкъам чуаца лерхІаш ба совхоза доакъар Іалашдераш.

Люцерна кхаьита лерттІа хий деттара гІулакх мишца вІашгІехьдаькха лерхІ «Кавказ» а «Алханчуртский» а совхозашка?

А. ХАРСИЕВ,
тха соб. корр.

СОВЕТИЙ МЕХКА ГІОЛЛА

СОВЕТИЙ МЕХКА ГІОЛЛА

◆ СОЛНЕЧНОГОРСК (Московски область). Шиъ шера, цхьа хан а, ... ПодрядехьаІарашна ... та леладерашка дика уйла а яь къахьегам вІаштІехьбаккхаро, техникана маневр яро. ДикагІа гІулакх вІаштІехьдаьккхарех я укх шера цхьан - ахазлен коартоли йоахара шера план кхоачашъе лаьрхІа йола Солнечногорски района Калинина цІерагІа совхоз. Подрядни звенош мел эшача техникаца кийчъяь я. Коартол чуэцаш, из тІайотташ, тІера Іойоаккхаш, цуна сортировка еш долча дерригача балхашта механизаци яьй.

◆ ТАЛАС. Киргизе наха баха перспективни лаьрхІача юрташта юкъерча дІаьлнкхача Манасски района «Каинды» яхача совхоза центральни усадьбе дукха нах кердача цІеношка баха хайшаб. Укхаза болх бе баьхкача специалисташта Арал яха юрт социально - экономически дегІайоалара планагІа йиллача кердача улицагІа дагІача хоза тоадаьча цІеношка чуІе моттигаш еннай. Юртийн района Советий депутаташа чакхдаьккхад цу гаьнарча лоаман массивера лаьтташ дІахо карадерадайтала. Халкъо хержарий хьинаре полици батьаш долаш республике схьай итташ юрташ, аилаш, хІаьта хьалха перспективин лоархІаш хиннаш уж моттигаш.

◆ ШАХТЫ (Ростовски область). Миллион сом соагІа планал тІех продукци — пачхалкхана дийна Эзар тІалатта цІадаш — арахийцай шу доладелча денз Шахтински хлопчатобумажни комбинато. Арахецича продукце дикал лаккъяра предприятена новкъостал даьд рекламаш йоацаш болх бара тІехьарча моральни материальни стимулированни яра йолча кердача системо.

◆ КИНГИСЕПП (Ленинградски область). Кингисепп (Ямбург яхача хиннача) яха бІаь шера дерригашта историй хьалъокхаш я Ленинградски областа цу йокххагІарех йолча промышленни центре хьайийллача музее. Тайп-тайпарча шерашкара событеш хьахьокхаш я 200 шу хьалха укхаза хьалъяьча собора чу оттаьча панорама тІа. Даймехка историе Іалаьвате дика памятник юхаметттоттадаьд московски ленинградски реставраторашка.

◆ ДОНЕЦК. До боккхача хана листагІа йола прокат йоаелга кІезигдаьд Украина Ленински комсомола цІерагІча Донецки машиностроительни заводе. Заготовительни цехе болх бе йолаллийтаІ до баккхара расчеташ мини-ЭВМ кхоачашъеш йола технологически лини. Цу тайпара участок хьаьй продукце металлоемкость кІезигъяьреи из хьаярга дІадодача металла нормаш лохъярен программага хьажжа. Цатилетка йолаелча денз заводской коллективо яходаьд ялх эзар тонн соагІа металл.

◆ КРАСНОВОДСК. Комфортабельни автобусаца баьхкаб Туркмене малхбузехьарча Камышлджа яхача маьхкдаьтта промысле эксплуатационни нахаш. Гаьнарча маьхкдаьтта доаллача моттигашка биллаб дукха километраш бІаьха, промысел маьхкдаьтта доаккхарий посвлкацца юкъеш бола никъ. Республике кхоачашъеш я Каракумаш кхарча мехкдаьтта доаллача моттигашка транспортни коммуникацеш хьалъяра шерба программа. Укх цатилеткагІа кхы а массехк мехкдаьттен газони промыслашка долза наькъаш дохкаргда.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШКА — ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ДИНЗА ДИСАЧОА ТЕРКАМ ТIАОЗАШ

Вай республикерча мехлесхозашта юкъе йоккхаеIчарех цаI я Суьженски яр. Йиъ лесничество чуйоагIа цу чу: Ассински, Нестеровски, Первомайски, Серноводски. Iаьржача лоамашка хьалтIа а отташ, эзараш гектараш дIалоацаш ўла из.

Мехлесхозо гIиллош хьалтIъеча дIаахийта хьу кийчъю, цун переработка а еш, халкъа эша товараш араеш. БIаьна йолча гектараш тIа хьунаш дIа а юаш, тийдараш юхаметтаоттаю. Цул совгIа, пайда эц хьун кхорех, Iажех, комарех. Царех сокаш ю, гIа Iалашду.

Чакхбаьннача 8 бетта мехлесхозо хьалхъа эша товараш араенара план 104 процент кхоачашъяьй. 400 гектар гарга хьу хьанха а дьенна, 8814 кубометр хьу Iалашъяьй, е. кхьнча бесса аьлча, хьу лаккхара план 128,9 процент кхоачашъяьй. План 100 килограмм йолаш, чакхбаьннача 8 бетта хьун сома 500 килограмм гIа гулдаьд. Кхыдола хьонкамаш даьхад.

ХIаьта а укх денош укхаза хиннача отчетно-хоржамий собране дийцар даьха толамаш дацар. Коммунисташа теркам тIаззар динза дисараьшта, болха тIа долча кхоачамбоацараьшта.

Мехлесхоза партийни организаце 38 коммунист чуйоагIа. Из бокха ний ба, боагIача бесса дIаннйс а баь, доагIар хIаранетара хьадийхача.

— Вай хьонкамаш дикка лаккагIа хила йиш яр хIара коммуниста шийгара доагIа даькъ дукхагIа юкъенхихьадаларе, — аьлар отчетни доклад еш партбюро секретара В. С. Гуценкос.

Цхьабараш низ ца кхоберш, ди-бийса ца къовсаш производства хьинаре къахьегаш а общественни вахаре дакъа лоацаш а ба, — аьлар цо. — Масала, ишашта тIадавлла гIулакх массаза а тешаме чакхдоаккхаш ба коммунисташ: Ю. В. Тарабрин, М. С. Глуховская, В. М. Подтайный, Ф. С. Помотов, Ю. Ю. Мизиев, Л. Г. Слесарев, М. А. Савельев, кхыбараш.

Дош партийни собране дувца кийчдеча, моллагIа общественни дехкар чакхдоаккхача массаза а хьалха хул уж. Цунца цхьана общественни балха юстара латта гIерташ бола коммунисташ а ба мехлесхоза партийни организаце. Царех ба вале мегаргда коммунисташ М. А. Бузуртанов, А. У. Цороев, А. А. Кузьменко, Л. Н. Савельева. Партийни собране хьабаьхкача а йист хила дукха раьза хилац уж. Цоашта дерригга а хов, фу дувца деза, аьнна, хеташ ба. Из КПСС Уставо дIадехачунца доглаш дац.

Партийни балха тIа эттара лоархIамегIдолчох цаI да тIаийду соцамаш кхоачашделга Iалашдар. Цунга хьежжа мара лаьха хила йиш яц къахьегама овсарле. ХIаьта коммунисташ шийгара а дувзадеш да аьнна дош, тIенийца дехкар кхоачашдарна. Цхьайолча хана деннача дешах коммунисташ биллтуш хилларах дийцар собране къамаьлаш даьчар.

— КIезига критика йолаш яр партбюро секретара шера баьча балхах лаьца аьнна доклад. ХIаьта дувца дезаш, кIоаргагIа дашха дезаш а дукха дешаш да вай, — аьлар Ф. С. Помотова, мехлесхоза болхлочо, халкъа тIахьожама группа председатела.

— Производственни дешаш къестадаре, планаш кхоачашъяра коммунисташ оарцагIбаьхача тоъам болаш дац гIулакх. Парте вайгара цунца цхьана дIадех хIара сага, коллективана коммунистически кхетам лулга тоадар. Тоъам бац Iе йиш яц вай хIанзалца баьча идейно-политически, оргмассови балхах. ГIалаташ къайла а ца кхухьаш, боагIачоа бехк а боаккхаш, хIаранетара доагIар хьа а дехаш бича бакъахьа ба болх, аьлар къахьегама ветерана.

ЧIоагIа бехк баьккхар партбюрох тIаийду соцамаш кхоачашдара тIахьожам ца лоаттабарах. Денна дош дийцар болча нахах.

— Хьалха дIедалараш дага а ца лувцаш, дукха ха йоаццаш хиннар дувцадергда из тахан, — аьлар цо. — Коммунистий теркам тIаоза безам ба са 10—15 ди хьалха вIашагIкхийтта вай къестадеш хинначоа. Администраце а профкома членаш а вIашагIкхийтта, шерра заседани а яь, вай дийцадар гуйранIая замалахьа болх бе ийча дулгах. ХIаранена йоалам болла дехкар тIадиллар из кхоачашде ха а юлаш. Хьожаргда да вай из кхоачашдара тахенарча дийнахьа фу даьд. Лоаьна аьлча, цхьаккха а хIама даьдац.

Юкъарчаш латт коммунист Ш. Г. Алдигов чувагIаш вола конторе. Iай меттел аьхний а болх бе пайдана яц оъ кулгалдеш йола пех. Кизгаш доацаш, дIакъоволанза моттигаш йолаш а из.

Дийнача вицвелча сапта вагIа коммунист М. М. Белхароев а. Кизгаш доацаш, масса а оагIорахьа мух чухьекхаш латт цо кулгалдеш йола лесопилка.

Ше яхар кхоачашдаь дац Ю. Ю. Мизиева а, из болх беш я Iалашдой служба а.

Ишта ледарло еш хила йиш яц коммунисташ, аьнна бехк баьккхар цо.

ДIахо коммунисташа дийцар къахьегама а быта а хьалаш тоадарах, белгалдаьккхар балха боаккхача хьалха боахке дикагIа е оьшарга.

— ЛоархIаме дешаш да вай тахан дувцараш, — аьлар автоколонна цеховой партийни организаце секретара М. А. Савельева. — Болх тоабе вай доахке, эттара хьалха теркам тIаIахинта безза къахьегама а быта а хьалаш тоалора. Хьоцаргда вай къахьегама хьалаш. ДукхагIболча вай болхлоьна тиргешнача техника тIа болх бу. Цхьайолча хана хьу я яха автомашин еха а ехе, ах байса аьлча мара шабагIаш шоферашъ. Этта, кIаьдбенна бола нах ха яхача хана чубига автобус а кхьнола автомашин яц. Мехлесхозо шоай болхлошта тоъал цIеной хьалдаьлар. Цхьабнаьна, цу цIеношка бахача нахах ахаш а тха предприяте болх беш бац. Уж квартираш йоагIача дIаелла къахьегама овсарле а дакхьаргьир, болхлой вокарш хьалйир а гIоургдац.

Керттера доархIача хьонкамашка дилача мехлесхоз цхьайола планаш кхоачашъяьяле а, къахьегама овсарле лоха йолаш учестка а я укхаза. Масала, шийл декхарех лоархIабаьбаш гIола бола боахам (нач. М. А. Бузуртанов). Консерваш арахецара план 71,2 процент лара кхоачашъяьяц цо. Ишта новраш дара эша совгIа кланагIа йоагIачуя кIезигагIа дIайийнаi Ассински лесничестве, план 700 йолаш 373 кубометр мара арйаьхаш яьхац мехлесхозо.

Собрание къамаьл даьча коммунисташа Ю. Ю. Мизиева, А. П. Дневнсне, П. Г. Слесарева, кхычар дийцар планоаш задании къамаьл а доацаш кхоачашдеьлга Iалашдарг.

БIарчча хьалийнана отчетно-хоржамий собрание организованно, критика а самокритика а йолаш чакхъаьлар дала йиш я. ХIаьта а доклада тIа хьоаха на деш е коммунисташа белгал ца доахаш а дисар цхьадола дешаш. Коммунистий хьинар айладаа чIоагIа лоархIам болаш гIулакх да хIаранена фу нарагIдаргда а хоаш партийни порученеш лулга. Цох лаьца цхьа дош аланзар собрание. Ишта дош аланзар критически замечанеш кхоачашъяра шоаш дечох а.

Цхьаьна а да белгалданза дезаш. Отчет еча шкье е партсобрание хиннай укхаза. ДукхагIйолча хана цига дийцад производственни дешаш. Уж дувцаш санка теркам тIабахийта безар коллективана коммунистически кхетам балара дешашта а. Халдацза теркаме доаттабе база къахьегамхошта идейно-политически кхетам лулга тоадар дIадехаш бола КПСС ЦК юньски (1983 ш.) Пленума соцам.

М.-В. ЦИЦКИЕВ,
тха спец. корр.

Сийлахь-йоккхача Котолон 40 шу дузаш

ДАЬХЕ ЛОРАЕШ ХИННАВ ИЗ

Гаьнара хьагучаьлар шш «Мессершмидт». ЙоагIаш-йоагIаш хьагарга кхаьчар уж вай «ИЛ-2» яхача истребитела. Летчика Васильев Анатоле самолет лухьала вийсса йохийтар. Фашисташа еттача пулеметий пхорч детталора самолета цIогал. ТIехьашкарча кабине чу вагIача стрелока Iимад хьлапар.

«Мессераш» теттара гаргагIертача:

— Айа, тера делийта, ва комиссар! — аьнна, эгIазваха цIогIа техар Васильева. Ше техача цIогIана дукъала балаш дош ца хелача, летчика стрелоках хийтар: «Вийнавий-теш Пицхелаури», аьнна. Бакъда, стрелока ховаргдацар летчика техча цIогIа, хIана аьлча, цун еррига уйла фашистий самолета меттахьа пулемет тоха дага хиларо дIалаьцар. Шийна моастагIашa самолеташ тIара хьеттача пулеметий пхорч, шок а етташ, юхе гIолла деттало а, уж теркалдацар цо. Ма хулла дукхагIа фашистий самолеташ гарга кхачийта а царна меттахьа тоха а дагахилар мара кхы цхьанна хIаман уйла йоцар цун. Цунна дага а дацар самолета «мессерашa» еттача пулеметий пхо шийна кхетарг ма бий, аьнна.

КIезига моттиг йисайр ИЛ-2-ней «мессераштен» юкъе. ХIаьта тера далийте цхьа секундаш мара йисаьяр. ТIехьарча секундагIа аьлар Пицхелауре пулемет. ГаргагIа йолча «мессера» дарзегIа пхорч тIахийцар цо. Кабина чуи моторахи деттаделар уж, Iаьржа кIур а баьнна, чукхета йолаелар «мессер». ШоллагIа «мессер» тIахьийдар Пицхелаурена.

Цкъа а шоллагIа а юхатехар цо шийна еш йола атакаш. Пулемета патронаш кхоачаелар. ТIаккха сигнальни ракета кхессар комиссара. Гитлеровца цох хийтар реактивни снаряд, кхеравелар, юхе ма кхоаву ведар из.

МоастагIчун шин самолета тIом баь, царел кот а аьнна, аэродроме юхаера вай самолет. Летчики стрелоки чIоагIа хестаьвора цар новкъосташа.

Ишта я запасе волча подполковника, хIана № 9 йолча Грозненски городской юкъерча профессионально-технически училища директора Пицхелаури Михаил Александровича Сийлахь-боккхача Даймехка тIема юкъе даькъ лоацаш хинна цхьа эпизод.

Из цхьа моллагIа йола кортало яцар. ИЛ-2 яха самолет цхьа летчик вагIа моттиг мара йоацаш яр. Цудухьа хьалхашкара шийна тIабоагIача кхераже жага дукхала отталацар из. ТIехьашкара тIаенача моастагIчун самолето хийцца дин де йиш яр цунна. Из бахьан долаш тIехьашкахьа а саг чувагIа кабинен тIема кхоачами хургболаш моттиг хила еза цу самолета чу яха дош генеральни конструктора С. В. Илюшинеи цун конструкторски бюро болхлошен гIоттадаьча хана, летчика Васильев Анатолей из юкъе волча эскадрилья комиссара Пицхелаури Михаилеи шоаш цу самолета чу хьаьяр цу тайпара йола кабина, макаронеш чухиллача яьшка тIа чIагIъяьр пулемет. Стрелока Iохла ниэтхъа моттаг ийсъяьяр цу чу.

Эггара хьалха цо мишта тIом бергба хьажа везаш дар. «Шийл лоIаме из мишта хул хьажа эггара хьалха мара ховргва?» яха хаттар эттар айнаполке. Раьза хилар шелар, царна капитан Н. Бекламишев, лейтенант П. Бутько, кхыбараш а. Бакъда, из дош шийна мететтара къоастадир летчика Васильева.

— Соца воагIаргва комиссар! — аьнна, ховдалир цо, вела къена капитанагахьа Пицхелаурегахьа дIа а хьежа. Цунна из вайлавар хьалхагIа тIемаш деш а. Цо нийса тохар пулемет, топ меттел, тепча а. Алхха исолитболхло хинна Iецар комиссар. Эггара низъкъалагIен уизарен тIом эттача, цига массаза а денале дакъа лоацар, новкъоста хьалхара са дIадала кийча хулар. Веза а венавар, тешам а бехнабар цох летчика.

Цох лаьца язду авиаце маршала Алексей Николаевич Ефимова «ТIом леттача моттиге — сигала» яхача шийн мемуараш тIа. Денали къонахчали дола политболхло, бIухо хиларах тарра вувц Пицхелаури Михаил Александрович.

Малхбузерча фронта «За разгром врага» яхача газета тIа 1942 шера 2 июле «ТIем тIара доттагIал» яхача статья тIа тIема фецарча анакеме деша вахийтача летчика Бондаренкоо дувц шийца цхьана стрелок а волаш тIом беш хиннача Пицхелаурех из шийн доттагIа хиларах тарра.

— Соца-м стрелок ва, хьа моттиг лаьтта я, — аьлар из йоах цо хIаьта волча партийни организаце секретарь (замполит) хиннача Пицхелаурега, шийца стрелок а волаш из тIом бе ва вейча. — Хьога сигала волаш партийни собрании а беседа а юлургьиц. Хьай гIулакх ду даьлара Iа, вошилг.

— Аз дер-м сай гIулакх де, — аьлар сога замполита. — Весела яра-м фактически материал еза, хIаьта из сигала тIом беча я. Фу дувцаргда аз летчикашца сигале йоазаш со ца хилча?

Авиацех укхаьна фу ков аьнна хеташ летчикашца беннха теркалдеш хиннадац Пицхелауре дувлар, кIезига хиннай цо еш йола влияни. Из чIоагIа новкъа хиннвд цунна. Цудухьа летчикашца цхьана самолета тIа а хувшаш тIом беш хинвб цо. ХIаьта хийна летчик ер шийца ца вига гIортаца а хиннав.

Цкъа ер летчикашца, вIаьмагIволча лейтенантаца Пушкаревца цхьана стрелок а волаш тIом бе ваха вейча, цо бегIоаккхаш Iоттар аьй Пицхелаурена:

— ГIулакх ма дац из, сигала хула хIамаш ца довза саг тIом мишта бе беза яхаш летчикашта хьеха эттача, — аьлар цунга Пушкарева. ХIаьта из летчик денал дола гIулакхаш карагIдаьна курвальна вар. Шийца Пицхелаури ва велча, «ер фу тIемакхо ва», аьнна, уйла чуесса хиннай цунна. Бакъда, Пицхелаури шийца стрелок а волаш майра тIом бе волавелча, ше цунга уж дешаш аларах бехказа вувлар Пушкарев.

— ХIаьта со ишта летчикашца цхьана дIа а ухаш, сигала тIом беш волча хана тха дивизеца вар со санна политболхло а волаш город Орджоникидзеера цхьа гIалгIа, — яхаш, дувц Пицхелауре, — цун цIи тайпан цIи хIана дагаягIац сона. Со санна самолета тIа хайя тIом бе волар из а. ТIемах даьца дувлаш вIашн дагадоалаш а дар тхо. Цхьана долаш дукха ха яннхе кхел хиланзар тха шинне. Цхьа самолетаца тIом бе вехача, фашистски летчикашта чуяйтар из чувола самолет. Ишта къаьстар сох безаме новкъост, — яхаш, дувц цо.

Пицхелаури вувлаш авиаце маршала, Советски Союза шоэа Турвала А. Н. Ефимова яздаьд 1983 шера 21 октябре арадаьннача «Советская Россия» яхача газета тIа а.

ТIем тIа хинна хьайна дукхагIа дагайоагIа моттигаш ювца аьнна шийгара дийхача, уж вай лакхехьа айдараш а хьоайнйя, цар тIа вувц со-м, аьл цо.

Пицхелаури Михаил Александрович Тбилисе вагь а хьалкхийна а ва. 1937 шера цIеча Эскаре гIулакх де из водача хана машинаькъа ФЗУ а яьнха, машинаькъа гIишлош еш вар из, цхьан хана машинаькъа институте деша а вагIаш. ЦIеэскархо Пицхелаури грамотни саг хиларах тарра Брянски тIема-политически училище деша воххийт. Цо дика дешаш чакхйоакх училище. ЦIеча Эскара политически болхло а волаш, гIулакх деш из волча хана цо чакхйоах бомбардирий-штурманий-стрелкий курсаш. Цу тайпара, дукхаал цхьа политически болх баь ца Iеш, тIема говзал Iомаеш а хул из.

Вай мехка дукхьала фашисташа тIом болабеча хана Латвийски ССР Литава яхача городе дар со юкъе хинна эскара даькъа, яхаш, дувц Михаил Александровича. ХIаьта из хийнаа Прибалтийски военни округа эскадрилья командира политдаькъа заместитель волаш. Цу дийнахье а тIем тIа отталийвар цун.

Даггара тхо дукхьала леттацие, шоаех дукха нах боабешие, хьачубоагIар тIом болабеннача юххьe гитлеровцаш, яхаш, дувц Пицхелауре. Московски лостаме Смоленске, Ельне, кхычахьа кхаччалца тIехьашка дувла дийзар тха.

Москва моастагIчох лорееш майра тIом беш хиннав из. Цудухьа 1942 шера 23 феврале Кремле цунна СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Михаил Иванович Калинина цIеча Седкъа орден елар. ХIаьта даьккха новкъост Калинин юкъе а волаш фотокарточка да Пицхелаурега.

Цо майра тIом баьб Смоленщине, Ржеве, кхычахьа. 1943 шера Курске геттара боккха тIом эттача хана моастагIчун Сейсцимсверен Шаталовскерен аэродромаш йохаеш хиннав из.

Хьалхарча дийнахьа девз чакхбаллалца Сийлахь-боккхача Даймехка тIема юкъе даькъа лоацаш хиннав Пицхелаури Михаил Александрович. Берлине кхаччалца моастагIа вохавеш хиннав из. Цунна енна я «За оборону Москвы», «Освобождение Праги», «Взятие Берлина» яха а кхыйола а медалаш, совгIаташ.

1960 шера кхаччалца вай сий долча эскаре гIулакх деш хиннав Пицхелаури. Запасе ра подполковник а волаш Грозне ваха хийнав из.

Бакъда, Даьхенна ше деш дола гIулакх чакхдаьннад аьнна цIагIа Iийнавац Михаил Александрович. Цу шере а из болх бе вода профтехобразоване системе, кьона балхлой кийчбеш хул. ХIаьта укх тIеххьарча 20 шера из ва Грознерча наслагIча юкъерча профессионально-технически училища директор.

Профтехобразоване ше болх беш яьнкхача хана дукха специалисташ кийчбаьб Пицхелаури Михаил Ивановича. Цо Iомоваь ва хIанз цу училище болх беш вола Алихаджиев Мухьмад, мастераш Хаджимурадов Данил, Хашиев Iумар, Горчханов Сайт-Ахьмед.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Шоай дикача хьонкамашца предприяте сий лакха лоаттадеш бола нах йоьтта ба «Терек» яхача вахчан хIамаш еча Нохч-ГIалгIай производственни объединене. Къаьстта дика къахьегама толамаш доахаш хьайоагIа М. Жамуханов карте латта фанеровально-заготовительна цеха коллектив. Цу цехо дIабахача бархI бетта план 110 процент кхоачашъяьй. Цеке дика болх беш, уьлуарча новкъосташта хьоклам а хинна дIаоттаб сортировщицаш Султаева Маркен, Атуева Асмаiен, наладчица Честных Любови. Царах хIоаьне а хьехаiчо ба. Цар ученикаш хинна мехкарий хIана дика къахьегаш, дийнахьара нормаш 110—115 процент кхоачашъеш ба.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) М. Султаева, А. Атуева, Л. Честных.

Н. ПЛИЕВА сурт.

СССС КХАЧАН ПРОГРАММА

ИНДУСТРИАЛЬНИ ХЬАЙБАЙ БОАХАМИ ДОАКЪАРИЙ БАЗЕИ

Укх тIеххьарча шерашка вай мехка индустриальни ларда тIа боаккхаш ба хьайбай боахам. Хьалъеш латт технически кийчъяргён производства балхаген дилача кхыча промышленни предприятел эсалагIа йоаца хьайбаш леладу йоккхий комплексаш. Коа тIара оалхазараш леладеча, хьакхарч лелаеча, шурийна доахан леладеча, кхыча комплексашкара техника шийн условеш уьттас льшнай хьайбаш леладерашта: доахани коа тIара оалхазараши Iалашлара, хьайбаш чудоахка моттигаш цIенъяра, доакъар дехкара геттара керда принципаш.

Индустриальни технологе кхьметтел юххьанце а хьахьекхар шеко йоацаш йола шийл совле: дикка дукхагIа дулх тIадеттал чуоттадьча хьайбашта. Масала, хьакхарчашта дийнахьа 600 граммата кхоачиш, моллагIа йолча йокха фермашка 300 граммаз дукхагIа ца кхетача метте.

Цунца цхьана, даькъа индустриальни методаш тIа лаккхаро, керда декхараш хьалхашка а оттаду. Масала, дукха хьайбаш комплексашка чугулдаро дIадийхар хьайбаш кхабара структура хувцилга. Цу гIулакха боккхача лоархIаме да комбинировании доакъараш. ВIашагIъэлаь тайп-тайпара доакъараш да уж: ялат, чиг, чкъаьрехи тIехьекхи даьккха кьоар, цергз чуйоагIа жимых, шроташ, дрожжеш, премиксаш, микродобавкаш, кхыраш.

ДIаухийтача дерригача концентрированеа доакъарашта юкъе комбикормашта доагIача даькъа кхоач 40 процент совгIа, хIаьта промышленни коа тIара оалхазараш леладеча, хьайбаш леладеча чкъаьрий леладеча — 90—95 процент. Доккхо даькъа дIалоаш цар хьайбай продукцин яннхерга дIабодача маьхах а. Масала, фуьш гулхарген коа тIарча оалхазарий дула даккхарген дIабодача маьхха структуре царна доагIача даькъа кхоач 60—70 процент. Из фу яхилга да аьлча, из да, комбикормай дикали уж шоай хааахьа лоаттаярн индустриальни хьайбай боахам лелабелга дIахо дегIадоалага кертера фактораш хилар.

Комбинированни доакъараш хьадеш йола производстваш шерьелга вай декхашин лостамагIа лел.

Хьалхарбар — мел эша хIамаш теха доакъараш чоалланеча рецептаца хьежжа, дукхагIча даькъе коа тIара оалхазараш леладеча, хьакхарч леларча, чкъаьрий леладеча, кхыча боахамашка хьалергдолаш специализаци хулаш йолча пачхахьалкхен предприятел мощносташ хьаелген дIахо алсамйоахилген. Цу цхьан хана цу предприятеша хьаю белково-витаминни добавкаши (БВД) премиксаши тIехьагIа колхозашкен совхозашкен йохнаргйолаш. ШоллагIбар — фуа лаьрхIача шоашкарча ялатехи промышленни добавкахи пайда а эцаш дуккхьал колхозашкен совхозашкен комбикормаш хьаелга.

Ишта вIашгIехьбаьккхача цу балха системе дикка кIезигьа фуа лаьрхIа ялати кийча комбикормаши дIа-юха кхахьарна юэлаенна транспортни расходаш, хIаьта из чIоагIа лоархIаме а да вай мехка территори йоккха хилар теркалдича. Цул совгIа цо боахамашка йиш хулийт шоай доакъара ресурсех эффективнегIа пайда эца.

Уж принципаш а мощносташ сихха темпаца алсамъювлаш йола комбикормовой промышленность дегIайоалаяра ларде йийзараш а. Аьлча кхоачам ба, алхха нисдагIчей шэгIадагIчей (1976—1980 шш.) пятилеткай шерашка уж шоаза дукхагIа хинна хилар.

1970 шера дена 100 совгIа комбикормови предприяти хьалъьй доакъарах дIатохаш йола ерригa комбинеташ оаара боарам боккхва рецепта тIа оттабаьча тайпара кийсбелга Iалашдеш а оттаьча программага хьежа компонентий боарам кийсбечем норреш вIашагIъэечем технологически процесса йоаза автоматизаци еш а йолаш. Промышленни производстверча мелассех, тьоналех, премиксех, кхырех пайда а эцаш гренулированни хьисапе комбикормаш хьаяра дукха а дукхагIа технологически линеш оттаьй, электронно-вычислительни машинаш юкъейоалаве лаьрхIача рецептаца хьежжа комбикормаш хьае йолаялийтай промышленность. Цу тайпара хьалергдолаш да кхы а дикагIа долла, дегIах дIалатара геттара дика хиларах совгIа, кхы а эшача боараме аминокислоташи минеральни тухаши доахкаш йола комбикормаш. Цу дерригача хIамаша чIоагIа лакхъю комбикормай эффективность, уж кIезигагIа вийхкача кхоачам хулийт. Хьаеш йола белково-витаминни добавкаш 20-зза дукхагIа хиннай 1970 шераца нийсйича. Цо йиш хилийтар 1980 шерага кхоачаш фуа лаьрхIа колхозий совхозий 10 миллион тонн совгIа ялат комбикормашта шера чакхдаха.

ХIанз пачхахьалкхен предприятеша хьаду 60 совгIача тайпара доакъараш, белково-витаминни добавкаш, премиксаш, карбамидни концентрат. ХIара шера хьаду: коа тIарча оалхазарашта 20 миллион тонн доакъар; хIамигача хьайбашта 8 миллион тонн совгIен дуккъал промышленни хьисапе леладеча хьайбашта лаьрхIа комбикормаши; промышленни хьисапе чкъаьрий леладеча, кролнкаш лелаеча, кхыча племенной боахамашта лаьрхIача тайп-тайпарча доакъарий 10 миллион тонн совгIа.

Укх тIеххьарча шерашка комбикормови производстве а хIаьта шатта бийдал гуттеча цунна доаттаечен (100 совгIача тайпара) доакъоана а хьаяьча Iилма-технически потенциала тахан а тIехьа йиш хулийт ала йиш йолаш да, хьайбай коа тIарча салхазарий продуктивность дуйен стандартни боараме Iалашъе. ХIанз кхи а хьалъеш я 80 совгIа комбикормовий предприяти, хIаьта нна болча (деннен байсашен 500, 800, 1000 тонн комбикормаш хьаеча) заводашца цхьана хьалъеш я дерга хьежача йоккхий йоаца предприятеш а (деннен байсашен 200, 320, 420 тонн арахецаш). Цо йиш хулийт уж ма могга дукхагIа дотоейтела гаргаоэ.

Михаил ТИМОШИШИН,
СССР заготовкий министра заместитель.

(АПН).

• ОБЛСОВПРОФА Х ПЛЕНУМЕРА

Номер цаI йола цех

Ишта оал байхлойна заводский столовех. ХIаьта из цхьа бахьан доацаш а дац, хIана аьлча, наха болх беча моттиге чам бола а бIайха а кхача лоаттабелга вIаштIехьдаьккхарах дукхагIча даькъе тийша да цар хьинаре къахьегилгы, уж укхашбеш доаттаьа. Цунна теийл ду социологически тохкамашен расчеташ. Цар яхачох, хьинахьа а дика а кхача лоаттабеча болхлойн гIуллакхерча наьйё къахьегама овсарле бархI итт процент данзагIа хул. Долче, вай республика хьалхашка дилача из хул 10 эзар сага балха мукъаланнхара нийсса.

Цудухьа хьехийса да республике общественни кхача вIаштIехьбоаккхалга гоадарен цун сеть шерьярен цхьайтталагIча пятилетка заданеш кхоачашъяра дакъера профсоюзни а боахамий а органий болх тоабара дешаш дувцийна хана Нохч-ГIалгIай облсовпрофа Х пленуме дакъа лаьцарайна цIенхаштта теркам тIабахийталга. Цига доклад яьча облсовпрофа секретара, Э. А. Ахмадова белгалдоахар, укх тIеххьарча шерашка общественни кхачан материально-технически база чIоагIъяра а дегIайоалаяра а республике дукха болх бельга. ХIанз вайцига я общепита 1220 предприяти, цкъа Iохайна цига хIама даа йиш я 54200 сага. НеталагIча пятилетке а укх пятилетка кхаь шера а болалой стеловеш 20 процент дукхагIа хиннай, хIаьта цигара моттигаш — 33 процент.

Пленуме кертагIа ма дахьара, къаьстта лоархIаме декхараш да цхьайтталагIча пятилетке кхоачашде дезараш. Уж белгалдаьд 1981 шера Нохч-ГIалгIай Министрий Советон облсовпрофой цхьана тIайийцача соцам тIа. Масала, общепита предприятешка 21,5 эзар саго хIама дуаргдола моттиг тIанхета еза, цIенхаштта айнна ярглоаташ я наха гIулакх дара культура кхача дикагIа кийчбе беза.

Докладчика а пленуме къамаьл даьча Грозненски столовий треста директора Г. С. Агабекова, кхычар а белгал ма даккхара, цхьайтталагIча пятилетка кхаь шера общественни кхачан розничин товарооборота, оцаш продукци арахецара планаш тIеххкоачашъяьй, веархI эзар сага цкъа Iохайна хIама даал моттиг дукхагIа хиннай. Масала, шерла столовеш хьалтъай Грозненски вешнабетонни конструкцей заводе. А. Шерипова цIерагIча ГНПЗ, Гудермесски локомотивни депо, гIишлош индустре, Аргунски комбинате, мебель хьаечен хьу чкъалйоахачен «Терек» яхача объединене, мехидаьтта техникуме, «Родина», «Бамутский», «Наурский» «Северный», «Калиновский» яхача совхозашка, кхычахьа.

ДукхагIа юкъенхаьа яьннай наха гIулакх дара прогрессивни формаш, кхача кийчбара а из дIабалара а индустриальни методаш. Самообслуживане принципагIа болх беш я 474 предприяти, 336 столовий комплексни мения йолаш я.

Промышленни предприятей столовех № 1 йола цехаш оал дукхахча белхлоша. Царех лархIа мегаргйолаш я «Союзавтоматстром» опытно-экспериментальни заводе, Грозненски кога гIирс беча фабрика, ГРМЗ столовеш, кхыраш. Цу заводий директореша, профкомаша, столовей коллективаша цхьа барт болаш, вIаши гIо деш къахьегарах вIаштIехьдоал болхлой кхабарца лувзадена дерригга дешаш сиха къестаде, даа хIама нах раьза хургболаш кийчде. Цудухьа поварашта, столовей администрацешта дег тIара баркал яхаш хул уж, хIана аьлча, чам болаш а анзаьца а хIама дикка болх а дикагIа бе дог доагIа.

Пленуме къамаьл даьраша, масала, торговлен потребкооперацен обкома совсоа секретара ноr. Филатова, просвещене, лаккхарча школа а Iилман болхлой а обкома союза председатела ноr. Герделнева, кхычар хила а хеташ дувцар, цхьайолча предприятей, совхозий болхлой, организацей, дешара заведеней гIулакхера нах а студенташ а бIайха кхача баа йиш йоацаш хиларах. Из ишта дале а дукхагIа йолча производственни объединенеша, министерстваша, ведомстваша общепита предприятеш хьалъяра заданеш кхоачашъьяц. 1981—1983 шерашка цу дакъе оттаяь задание республике 56 процент мара кхоачашъьяьц. Укх шера а кхы дикагIа лел ала йиш йолаш дац из гIулакх.

НормагIа йоагIачох производственни предприятешка 72 процент, агропромышленни комплексе 70 процентал кIезигагIа, вузашка, техникумашка, профессионально-технически училищашка, юкъерча школашка — 50 процент мара Iоховаш моттигаш йолаш яц республике общественни питане. Из бахьан долаш белхлойн бIайха кхача баа йиш йоацаш бус дукха кхача совхозий къахьегахой, гIишлон-монтажни транспортни организацей болхлой. Из гIулакх къаьстта во латт ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент», «Автоспецоборудование» яхача заводашка, Наурански трикотажни фабрике, Грозненски консервни заводе, Грозненски швейни объединене. Царех цхьаь цхьан предприяте кхоачамбаьяц столовеш хьалъяра заданеш. ХIаьта «Металлист» яхача заводе, «Дружба» яхача картонажни фабрике, кондитерски фабрике, «Грознефтехимремстрой» тресте хIана а тIахьа столовеш е буфеташ яц. Общественни кхача вIаштIехьбоаккхалга геттара йу латт дукхача гIишлои организацеш.

Укх тIеххьарча кхаь шера дикагIча оагIорахьа тоъал нийцлаш хиннад республика агропромышленни комплекса къахьегамхошта общественни кхача лоаттабеча. Хьалхайи 1600 моттиг йола 14 столовеш. ХIанз юрташка кIезигагIа яц вай хьинара кхачен предприятеш, цига кийчду чам бола даа хIама. Цхьабакъда, хIанз а ала йиш яц еррига колхозий совхозий центральни усадьбашка столовеш я, кхашка а фермашка а болх беча наха бIайха кхача лоаттабу, аьнна. Из гIулакх къаьстта тIехьадуеш да юрта боахама министерствана, «Птицепром» треста «Чечингплодоовощхоз» объединенеча чудоагIача боахамашка. Масала, юрта боахама министерстверча 25 колхозен а совхозен, «Западная» а «Майская» а яхача птицефабрикашка, «Орджоникидзе» яхача сомий-баьццарий совхозе а «Новогрозненский» винсовхозе а стационарни столовеш яц. Дукхача боахамий столовешк тIайача, технически а санитарни а нормашка ахкара йоаьича помещенешка я. Дукха моттигаш нийсду колхозашкен совхозашкен поварий болх берал лаьрхIа кийч ца баь а кхы меттел санитарни вижкаш доацаш я вай болхе.

Юкъарча дешаре а профессиональни а школа реформа чакхъяккхарца дувзадена, белгалдоахар пленуме, школашка, профессионально-технически училищашка, дешара кхыча заведенешка общественни кхача вIаштIехьбаккхара лоархIам лаьа санна лакхлу. Укх тIеххьарча шерашка из болх ноагIо тоабаьбале а, бакъда, республика бIарчча хьанийцача, гIулакхаш вIаштIехьа да ала йиш йолаш дац. Хьажал шо, вайцигарча 120 школе хIанз а лоаттабац бIайха кхача. Эзар дешархочоа нормагIа йоагIачул диказа кIезигагIа я столовешка моттигаш, хIаьта юрташка из гIулакх кхы а эсалагIа латт. Дукхьал истолаши гIандаши ца таьар бахьан долаш город Грозне столовешкен буфеташкен цхьаь шера 400 моттиг кIезигагIа хиннай. Цу тайпара хьал да юрташкарча дукхача школашка. Сагайна хьалаш йо кхидарех Нохчий-Юртовски районе 9 столовий буфети дIакъайлай, Советски районе — 6.

ТIелниститутагара, Грозненски мехкдаьтта техникумагара, Серноводски юртбоахама техникумагара дIанннха лакхерен юкъерен дешара заведенеш кхоачам хиллаз столовеши буфеташи йоацаш я. ХIаьта дукха моттигаш хул школай, техникумий, вузий столовешка шурий а дулха а продукташ, кондитерски хIамаш ца лоаттаеш, торговле бокъонаш тIадхаш.

Укх тайпара факт йоалайир облсовпрофа пленуме дукха ха йоаццаш статуправлене анкетировани яьй 20 промышленни предприяте столовешка наха гIулакх мишта ду хьожаш. 27 процент хулача болхлошен гIулакхерча вахен аьлар очереде летташ дукха ха йоаккх шоаш, 45 процент бараш леткъаш бар даа хIама чам болаш кийчдара а ассортимент къе хилара а. Даа хIама хьаэцаш а кассе ахча дIалуш а юкъера лаьрхIача 52 процент ха йоаю наха, хIаьта «Мединструмент» яхача гудермесски заводе, «Электроприбор» заводе, дукхача кхыча моттигашка — 63—65 процент. Общепита дукхача предприятешка геттара къе я баьццарий, чкъаьрам, шурий балаяи ассортимент.

Докладчика а пленуме къамаьлаш даьча «Севкавнефтегазпереработка» объединене профкома председатела ноr. Егоровас, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзавода аппаратчицас ноr. Сербинас дийцар диетически кхача кийчбелга цIенхаштта тоаде дезаш; общепита болхлошта юкъе шерра социалистически яхь йоаркае, наха гIулакх дара культура айбеш хиларах, общественни тIахьожам чIоагIбе безаш, общепита болхлой квалификаци а профессиональни говзал а лакхъе езаш хиларах.

Дийначе дешан боагIаш бола соцам тIаийцар пленумо.

* * *

«Профсоюзашка отчеташи хоржамаши дарца дувзаденнача партийни органий декхарех» бола КПСС ЦК соцамага хьежжа профсоюзашка отчетно-хоржамий кампани тIехьамэ чакхъяккхара хьакъехьарча республика профсоюзни организацей декхарех доклад яьр облсовпрофа председатела Г. Г. Олейникова. Из йийца а дийца, цу хьакъехьа шерра соцам тIаийцар пленумо.

М. ХАМХОЕВ.

Мишта кхоачашду декхараш

ПОДРЯДАХ БОАЛА ПАЙДА

Наурера 1оаовг1аш Николаевская яхача станицена 1от1аьхачалехьа аьтта саг1оразьара паькъа йисте ушлача кхей т1ара силоса лаьрх1а хьажк1аш хьоккаш йоал кхо комбайн.

В1аши т1екь-т1ехьа дел комбайнаш, конвеерат1а санна д1аяхачун когаметта хьат1айоаг1а грувовик е лафет т1ехьайола трактор. Гуш да хи бехьа йоаерг1йоацача тайпара нъонача бригадира Шахмирзаев Х1арок Хасанович болх в1ашт1ехьбаьккхалга.

Коллективни подрядаг1а болх беш болча цун бригадерча механизатораша укх шера 633 гектара т1а хьалнийнъа доакъера лаьрх1а хьажк1аш. Уж ба шоай колхоза хьайбашта цахаддаш моцца доакъар лоаттадераш а 1ана замалахьа лаьрх1а на кийчдераш а. Х1ара дийнахьа 350 тонн доакъар довних нелотрадо.

Д1ка хьийнъаь хий делна хьажк1аш. Масеехн минута хьалъюз автомашинаи лафетен нуьбораш. Х1ара гектара т1ара 250 центнер доакъар доакх.

6 сентябрь хьат1аотташ Шахмирзаева бригадерча механизатораша доакъар кийчдаьд: йол 2400 тонн, силос — 7000, сенаж — 1425, ча — 1400, бьаьца хьоар — 580 тонн. Х1аьта сенажи бьаьца хьсари шера планаг1а кийчде доаг1ачул дукхаг1а кийчдаьд цига. Цхьа эзар тонн дукхаг1а хург1олш я силос а. Цхьабаньда, йоли чан кила доаг1ачул к1езиг1а кийчдаьд.

— Дерригa совхоза кийчдаь доакъар д1алаьрх1ача хьайбаш толаме 1аьгара а доахаш, шурен дулхи пачхьалкхенга дохкара планаш т1ехкхоачашъе низ д1аьхоаг1ош да, — аьлар са хаттара жоп луш Наурски района РАПО председателa Пахотнев Федор Ивановича.

Эггара хьалхарча дакъе хьунакъам лакка болаш лоцерна, хьажк1аш, рапс, кхы доакъара лаьрх1а йола культураш хьалкхее а царех дикал лакка йолаш дола доакъар кийчде а аьттув баьннаб подрядни хьисапе механизатораш болх барах.

— Сан хьал доацаш, шоайла д1а-юха новкъостал а деш, лиа д1а ма кхоачча болх бу х1ара механизаторо. Подрядни хьисапе къахьегаш хилча оасарле лакхаг1а йолаш болх барал совг1а алапий а дукха дукхаг1а хул. Х1анз аванса лаьрх1а х1ара бетта 160 сом ахча эц аз а са новкъосташа а, — йоах комбайнера Мосаленко Пантелей Матвеевича.

Цо санна хьинар айденна къахьег Абдулкадыров Махьмада, Селезнев Александра. Цорех к1аране дийнахьа б1аь тоннал дукхаг1а доакъар хьоких, норма дикка т1ехкхоачаш а еш.

Комбайнерашца ахье бальна къахьегаш да шофераш а трактористаш а, юкъера лаьрх1ача дийнахьа 15—18 рейс ю Наурерча «Сельхозтехника» шофера Мудаев Хьамзата, колхоза шоай шофераша Мукулханов Мансурей Тосаев Байсултанеи. Х1аьта шийтта рейс ца еш цхьа ди д1ададхийтадац тракториста Толстиков Михаила а. Цар а кхыча болхлошa а дикка т1ехкхоачашъю шоай нормаш. Шоашта т1адилла г1улакх дика кхоачашду К-700-и ДТ-75-и яхача тракторашца к1оат1а чу силос 1ото1аеш боахкача Шевцов Николаяи Бут Дмитрийи.

Доакъар кийчдеш йолча бригадерча механизатораша шоашта т1адилла г1улакх толаме кхоачашдарах аьттув боал хьайбаш лeладерий а шура вlcамъяккха, из пачхьалкхенга йохкарe лаьа дикка т1ехкхоачашъе.

Иштта, карарча шера барх1 бетта цар ехкай 1115 тонн, шера лаьнаг1а йолча доаг1ар 1370 тонн йолаш. Д1одахача шера цу юкъа ехкачунца нийсъча укх шера ехкар 14 процент дукхаг1а я. Дикка даьхъеннай х1ара 1аттагара йоаькха шура а. Барх1 бетта лаьккхай 2015 килограмм е соалха цу юкъа лаьккхачунца нийсъча — 278 килограмм дукхаг1а.

Пачхьалкхена дулха лаьрх1а д1ачулургдола ши б1аь бежан латт къаьстта д1а а оттадаь дорстадеш. Дийнахьа буси 800 грамм а кхы дукхаг1а а дозал 1от1адеттaлу х1ара бежала. Колхоз торо йолаш я шурен дулхи дохкара шера планаш хаьнал дикка хьалха кхоачашъе.

Доаркашта юкъе эггара дикаг1а къахьег шера планаш кхоачашъяь бовла боахкача Батиева Ибаната, Ашахеиова Захала, Солсаева Зарас, Кручкова Галинас, кхыбараша.

С. АУШЕВ.

СУРТА Т1А: Наурски района «Красное знамя» яхача колхозa хьалхалетта доаркаш (аьрдехьара аьттехьа) З. Солсаева, З. Ашаханова, Т. Мальсагова.

ШЕРА ПЛАН—АХ БУТТ ХЬАЛХА

Д1адахача шера пачхьалкхенга шура йоахкара план кхоачашъяьнзар Шалински района Куйбышева ц1ераг1ча совхоза хьайбаш леладураша. Цун бахьанаш дар хьайбаш во кхабар, дерг1а 1унал ца дар, учет тесса лелееш хилар.

Совхоза фермера г1улакхаш эргадувла доладелар 1983 шу чакхдоаллаш бригадиралла Талтуева Тамаран учетчикалла Якубов Рамзани хьежабиче. Х1ана ферме дертт1а делаю шура яккхара учет, ч1оаг1ъенкай къахьегама дисциплина, бехн боаккхилга йоацаш шоай г1улакхаш дика кхоачашду зооветеринарни службас.

Шура вlcамъяккхара хьайбаш лeладераш юкъе шерра социалистически яхь яьржай. Хьалхе яьнкхай йоккха балха опыт йолаш йолча доярка Эльсанова Шурас. Д1абахача барх1 бетта 1800 килограмм гаргга шура яьнкхай цо х1ара ше беттача 1аттагара. Укх шера 2500 килограммага кхо хьоакхам д1акхоачабе ше т1айийца декхар толаме кхоачашдара хьинар айденна къахьегаш я Эльсанова. Цунца нийсбала г1ертаи къахьегаш ба В. Исраилова, Б. Джебраилова, кхыбараш. Цар а дикка т1ехкхоачашъяь карарча шера барх1 бетта шура яккхара план.

Шоай декхараш толаме кхоачашду скотникаша а. Царна юкъе белгалбаьнаб М. Дидаев, Г. Мовлатов, А. Абдурзаков. Къаьстта дукхаг1а шура лу цар 1унал деча доахана.

Укх шера пачхьалкхенга 530 тонн шура йоахка еаш ба совхоза хьайбаш леладераш. Барх1 бетта 400 тонн совг1а из йоахка аьттув баьннаб цар. Гуш да, карарча шерара план хаьнал хьалха — 15 декабре кхоачашъе ферма коллективе низ д1аххоачаргхилар.

М. ЭПЕНДИЕВ.

ДОККХА БЕРКАТ

Т1аьхьенача пайсен оалача чкъаьран 1овна тара я дитюмарий гренаш. Х1аьта лаьрх1ача баьнашка йоахкаш уж б1аргалийча, эггара хьалха хетaлур белггала из да. Ставропольски краерча Георгиевски яхача городера «Предгорный» яхача совхозе кхиач гренаш б1аьхха шаьа бича. Цига специализированни йолча предприяте кийчъю уж мехка духь-духьача районашка д1аяхахьийта.

Совхозе-м духхьал 1 килограмм 240 граммa мара кхачац грелаш. Специализированни обработка йича царех хьахул н1аний, х1аьта н1анех хул дитюмарий салларaш. Уж а 1алаьмате беткъа чилла хьабу шоаш моргаш кхы йоаца «товаачаш».

Шийтъоаро а т1ехьа кхои 1а дерга т1а йиллача хозаргиа хьоиа дитюмарга саллара «болх» мишта бу. Хоаш цхьанкха х1ама доце. из да кхои ше дергдар дьь лайкай. из гаьна т1ара хьаяникха, д1ахо переработка яра д1аяхьа в метарг1а яьилга.

Сушилке, б1оахъеш йолча пишка чу, 1и тохача моттиге, к1аьлъеча моттиге, кхыча машинех чакхъяьлча лу кхоро лакха мах бола даьре хьсаса.

Из сенна эшаш ба нучах фу лу дуьаца лераш дац. Х1ара дешархочча а дика хоаш да мича а малег1ча г1уланха а пайда ийбу 1алама хьсасах. Са лаьрхх1а дуьаца безам ба салларашца лучв экономически пайдахи «Предгорный» совхоза цу г1улакхах йоаллача г1оиленахи. Нагахьа санна цифраш йоалве еле, башка совг1а — эшашаг1а боаьаш вах миллион сом гаргга пайда бу цар совхоза.

«Предгорный» совхозе салларaш лeладара г1уланнаге хьожаш хаттар отт. боахама керттерча производствана 1атгьаний-теш из х1ама. т1ера бахац-теш из бахацовг1аш лeлачa. хьайбаш лeладеча эшаш бола вах?

— Х1амма а 1аткъац! — йоах совхоза парткома секретара Хункерханов Лечас. — Х1аьта цу г1улакхага д1абера къахьегам башха-дукха а бац, цу т1а греваш ц1аг1а лeлве д1а ма телий боахлошта.

«Предгорный» совхозаца договор а долаш, салларaш лeлалеш бола вах 87 саг ва х1ана. Бригадир ва укхаза Абубакаров Мовлати. Шерагара шерага дукхаг1а хул из г1улакх карагара безам бола вах. Бахьан фу? Эггара хьалхара бахьан да, боалам техникаца дика 1алашбаь хилар, кулгашка лу балхаш н1еаиграла, къахьегам дика в1ашт1ехьбаккхар бахьан долаш баьцовг1аш лeладерий хьайбаш лeладерий муьъа да дукхаг1а хулаш хилар. Шоллаг1а дола бахьан да, кхоч1ех теле мах т1аккхетар. Д1ачуеннача продукце х1ара килограммах цун дикалга хьежжа 23 сомагара 26 сомага кхоачаш мах теле даьре хьоаса кийчбераша. Т1ерхаш т1аоэаш х1ама да укхаза юкъейоалаьа даьре хьоаса боаккхарий къахьегамах мах тешара система 1ие. Х1аране шийн счет я сберкассе. Х1аьта цо кхоиаш д1ачуяларга хьежжа цунна къахьегамах боаг1а мах совхозо д1ат1аяхбу цун счета т1а. Нагахьа санна счета т1а 1овча ахчах дийцача, эзар сомагара дий эзар сомага кхоачаш да х1аране сберкнижка т1ара ахча. Дукхаленшта шера эшаш йола шоллаг1а «оалад» хул цу ахчах. Цхьаькха а да белгалдаькка деаш: цу ахча доккха лакъа в1алла киоашта еш хало а йоацаш бераша беча балхах хьакул. Из къаьстта лоарх1аме да Кердача Атаг1а к1езига боацача дукха бераш долча дезалашта. Салларaш лeладара балха юкъера эггара дукхаг1а къахьегам чулоаца операци я царна эша дитюмарий г1а чудар. Совхозе 27 гектара т1а лг1а дитюмарий гаьнаш. х1аьта берий кадайча кулгаша сихха 1алашду салларaшта дола сийна г1а.

Бераша раьза а долаш бу из болх, къаьстта каникулаш йолча хана. Х1аьта берашка из болх байтар экономически пайдана хинна ца 1еш, ч1оаг1а лоарх1аме да царна къахьегам безаш кургдолаш кхетам балара а.

Из х1ама б1аргадайнад тхона совхоза дикаг1а болча даьре хьоаса боаккхарий дезалашка: 124 килограмм кхоаш д1ачуеннача тракториста Магомедов Заура, 82 килограмм еппача шурий - товарни ферма учетчика Абдулвокабова 1айнай, 90 килограмм еппача шофера Бутаев Абуса. Даьре хьоаса боаккхарешта юкъе лаьржача социалистически ахье хьалха латтача 140 килограмм кхопаш д1ачуеннача отделене управляющи волча Тажиев 1аддал-Хьамида, кхычар дезалий болх бувш.

Цар массане коашна я лаьрхх1а салларaш лeлало хьаьнь ч1оалхане йоаца помещенеш. Царна чу к1ийле я тоаьь, цу т1а дала баьшахи гаьнехи дьь «повраш», царна т1а йоахк доа санна к1ай кхопаш. Укхаза керттерда да помещене даим 26—28 градус й1овхал лоаттаяр. фо ц1ена хилар, доакъар лоаттадар. Т1аккха г1улакх дика лeларгда. Цу балхах хоалуш бола пайда бергба пачхьалкхенна а даьре хьоаса боаккхачоа х1оранена а.

В. РУБЦОВ.

«Чечнефтестройтранс» яхача объединенеш чуйоаг1ача Аргунерча номер 5 йолча автотранспортни боахаме дика йовзаш ва автоэлектрик Сангереев Масхуд. Ер кхойтталаг1а шу да из цига болх бу. Шийн балха йоакхий опыт кадьрзна д1алу коммуниста Сангереева хьагирхошта.

Дика болх барал совг1а, Масхуда хьинаре доакъалош коллективна общественни вахаре а. Из ва технически комиссе член, шийн лоамие йолча халкъий дружинна член.

СУРТА Т1А: Сангереев Масхуд.

З. АМЛИЕВА сурт.

РАЦИОНАЛИЗАТОРИЙ ТОЛАМ

Дикача къахьегама толамашца чакхдоакх х1ара бедха ди «Грозгрознефть» управлене рационализаторашеи изобретателашеи.

Духхьал укх шера д1абахача барх1 бетта цар балха юкъе йоалаьй 97 рационализаторски предложени, царех хьаьнина пайда 536,5 эзар сом ба.

Дикаг1а болча рационализаторий ц1ераш йоахача хана эггара хьалхарчарца хьоахабу мехкдаьттахой-инженераш Швец Александр, Драч Валерий, Свиютин Николай, Магомадов Хизир, кхыбараш. Къаьнарча скважинашкара дукхаг1а мехкдаьтта даккхара хетаьь я цар тела предложенеш.

Рационализаторий новкъосталца дукха доагоре-энергетически ресурсаш кхоаьй управлене.

Ер шу чакхдалале кхы а массехк рационализаторски предложени балха юкъе йоалае лаьрх1ад укхазе. Царех кургбола экономически пайда 15 эзар сом ба.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

ДОТТАГIАЛЛИН ДЕХЬАРА

Дебаши ч1оаг1луш да Тюменски областей Болгаре Халкъа Республикай къахьегамхоща юкъера интернациональни бувзамаш. Советски г1ишлошхоща цхьаьа керда городашки предприятеш хьалъеча дакъа лоац вежараша болча мехко бахнийтараша. шоашкахьара дакъа лоац Малхбузен Сибаре 1ара кертера мехкдаьттея гази йоаха комплекс д1ахо ч1оаг1аечеи дег1айоалаечеи.

Масcхда а сатабфдамен пайдаиен кул г1ишлонхой парторганизацей кулгалхон объекташка — г1ирса кхел юкъарчал доацаш къастача моттe — боахлой коллективашара в1ашаг1кхетараш. Е сурт даьккхад Тюменски ц1енош деча комбината (ДСК) парткома секретара Арнольд Чернявске цу ДСК цхьоалаг1ча г1ишлон - монтажни управленерча болгарски коммунистий парторганизаце секретаваца Пенчо Скорчевеи Тюмене йовзаш йолча коммуниста Пламен Лунановa болгарски г1ишлошхой бригадерча бойхлошен хьамаьл деча хана. Аьрдехьара аьттехьа — Борис Атанасов, Пламен Луканов, Арнольд Чернявский, Пенчо Скорчев, Веселин Савчев.

Н. САПОЖКОВА сурт. ТАСС сурт.

Пресса тешал ду

ЦРУ низ болаш йоаг1а

«Монд дипломатик» яхача французски журнало арданийнай, АПН лоац а из, газетам доккхарашта ено интаген, цу тайпара корта а болаш йола статья.

К1анча к1ен йоал Рейганата кхаьчачул т1ехьаг1а ч1оаг1ъеннай США политически вахарера разведывательни службай хьалхарча арг1ана ЦРУ, влияни. х1аьта хьалха цун балхахой хиннараша д1алийцай бейнтокхаме пачхьалкхен посташ.

Уж ба вице-президента Джордж Буша шийнна гонахьа гулбаьраш а. Иштта, цхьан хана из ЦРУ директора поста т1а хиннача хана цун заместитель а волаш кхыча къайлаг1ча службашна бувзам лоаттабеш хинна адмирал Д. Мэрфи х1анз вице-президента болхлой штата кулгалдеш ва. Шийн хьалха хиннача шефа лерраг1а кердача балха яхай ЦРУ директора секретарь хинна Дженнифер Фитцджеральд а. 1981 шера «Вашингтон посто» лаьдора: «Т1ехкъарча шерашка, хила мегаш да, США дерригача истори а, цхьаькха а президентски е вице-президентски поста кандидат хиннавац. Дж. Буш санна, разведывательни службаша хьалл оацаш». «Ньюсуик» яхача журнало цкъа дагадоххийтар. цун эггара хьамсараг1а воллаш совзтник а — С. Стивенсн С. Грейбанн — иштта ЦРУ болх баь хилар.

Хьалха боккхача лоарх1аме хиначa къайлаг1арча служба болхлой влияни ч1оаг1ъеннай 1981 шера денз республикански администраце кхыча эшалонашка а. Оборона министра заместителa поста т1а вахале ЦРУ директора заместителех ца1 а Португале хинна революци то1ае г1ийртарех ца1 а хиннав Фрэнк Карлуччи. Ховш да, пачхьалкхен секретара латиноамерикански г1улакхашта вола помошник Нестор Санчес США спецслужбашца дукхъхача хана деиз хьадоаг1аш дола бувзамаш долаш хилар.

Кхы а инициативнег1а чакхдоах болхлой в1ашй хувцар В1ашаг1кхийттача Штатий латиноамерикански мехкашцара г1улакхаш лeладеш йолча политически разведывательни органаша 1980 шу чакхдоаллаш Джорджтоунски университета стратегически дунен халкъашта юкъерчен тохкамийн Центра (ЦСМИ) органо «Вашингтон куотерле» шийн саг1оалаш т1а вральаькхар къамаи кхарамзлех Советерча Латински Америка секторeй цунах тарра ЦСМИ отделеи заведующе Фоитэие кулгал а деш оттаь доклад. Доклада т1а яр лерраг1а кхоачашъяь хинна рекомендацеш: Сальвадорера, Гватемалера, Гондурасера режимаш т1е1ертта хьаллувцар, Никарагуарча сандинистски режима дистабилизаци яр.

1980 шера республикански команда 1аьдала керте оттарах йоккха г1ойле хилар ЦРУ. Ч1оаг1а тернальо из финансови даьнъе: 1983 шера хьожадаьд ЦРУ ши миллиард доллар, вешта аьлча, цул хьалхарча шера хьожадаь хинначул 25 процент дукхаг1а. Иштта каьрша ц1аккха а лаккъьаьц американски администраце бюджетии ассигнованеш.

«1981 шера декабрь бетта Рейгана лоламаг1а ЦРУ керте эттача, президента ц1аг1арчар эггара боккхаг1а волча доттаг1чо Уильям Кейсе могадараг1а Рейгана кулг ладир, ЦРУ къайлаг1ара операцеш шерье, кхыметтел мехка чурча органашта юкъе а чуюла. Доаэол дехьа бахача американски граждаиаш дуалга ч1оаг1де декхаргийла еча № 12333 йолча директивана.

Юкъарча установкaе логически хьахнина х1ама дар никарагуански порташта минаш ехкар а. Конгрессменаш т1ег1ертарaг1а т1ехьашна бовла безаш хилар Уильм Кейси цун нахи. Цхьабаьнда, ссл боккха лаpх1а йиш яц чурча кхерамалени разведкай пешашта йолча сенатски комиссе низ а: законодательство т1алхараг1а цар ц1аккха с1де веинавац цхьаккха ЦРУ болхло.

Шийн хана президента Картера д1аьаккхаяр аралварча разведкана йола консультативни совет, х1аьта Рейгана из юхаметтаоттайир. Хьалха Гуверовски института директор хинна Гленн Кэмпбелл латт х1анз сената «разведывательни» операцеш чакхйоахаш гуччахьлeннин этикан сараьтa ялара делкар кхоачашдара йолча комиссена керте.

Ролаш кердача тайпара екъара цхьаькха аскент латт дерригa шийн бе доаллаш хиннача легендарни ФБР территоре т1а контрразведкена лeлаяра даькъера низ В1ашаг1кхийттача Штатий бохарех. Президента директиво кьадда дола доазув уттаду цун декхарашта. Эггара консервативни уйлаш йолаш ярех цхьабараш г1ертабар тайп-тайпара бахьанаш а уттадеш, ФБР г1улакхаш. ЦРУ чарел т1ехдаха. Г1ерттаеш кхыметтел США ерригa контрразведка цхьан управлене гома чу в1ашаг1тоххарах йола предложени а. Цхьабакьда из предложени хьаллацазар стаж а йолаш болча разведчикаша. х1аьта Кейс — ше а вай разведне керда саг 1алаьмате лоархх1аме яр цун роль ЦРУ хилалехьа хиний дунен шоллаг1ча т1ема хаьара стратегически службай управлени хьаьча) — из х1ама ца деш дитар. Кхы бехкенаш а дар цун — пресса доэ доладир цо д1адахача шерашка «финансови бокъонаш телхайрь» бахьан долаш, сената разведслужбашта йола комиссе а яр из ЦРУ директора декхарех «инатне мара доархааац» аьнна, кетаьш. Цхьабакьда, президент шийх ч1оаг1а тешаш хилар бехьан долаш «кердача шийлача т1ема» хьалашна шийн поста дита ч1оаг1йир ца.

Амма кхыметтел х1анзарча, Центральни разведуправлене а разведслужбай еррига комплексана а аттув болаш эттача хьалашка а в1ашт1ехьдаьннадац чура конфликт юкъе. Хьалхарча юкъа хинна эйфори чакхъяьлча, в1аши тешаш ца хиларах дуьаца болабелар. Из ишта хилар эггара хьалха бакъдир адмирал Б. Инмен ЦРУ директора заместителa поста т1ара д1аваьккхаро. Адмирал раьза воацаш вар «къайлаг1а операцеш» сов дукха еш хилара. Х1аьта шу хьаьнъехьа къамаьлаш дешa вар. Кердa къовсамаш доладелар. Сальвадорен Центральни Америка кхыча мехкашкен США лeлаеча политикана критика еш хинна доклад араьяначул т1ехьаг1а.

Хоржамаш хилалие йолча юкъа, шеко яц, нахала яьлча мар цхьайолча аспекташа шерре общественность шийн хоадаяр кхераш къайлаг1а операцеш юхаозарг1ья х1инарча правительства.

(АПН).

БАХА НАХ МАССЕ ОАГIОРАХЬАРА ТАХКАР

КПСС XXVI съезда решенеша къахьегамхой хьал-торо д1ахо лакхъяра, саг массе оаг1орахьара дег1аваьнтар дукха т1ехь-т1екьа аьттув болашаг1а дола хьалаш в1ашт1ехьдахара, овсаре къахьегара, советски нахьа могаш ч1оаг1ъяран цар дикаг1а салоlинга в1ашт1ехьдаккхаран, образовани, 1илма, культура дег1айоалаяра декхараш оттадарца цхьана белггалдаьд эффективни демографически политика кертера лостамаш.

Из политика чакхъяккхара шерра мероприятеш лeлаю Коммунистически парти Советски правительстве.

Пачхьалкхен статистика органашта т1адиллад, районашкарен городашкарен шерра общественностин [illegible] техо, 1985 шера январе бахача наха массе оаг1ора-хьара н1оарта социально-демографически тохкам белга.

Х1анз бергбола тохкам боахаме лоарх1ам болаш бу. Цу торо хулайт 1979 шера Ерригсоюзни бахача нахь переписа яьчул т1ехьаг1а д1адахача шерашка бахача нахьа составе малаг1а хувцамеш хиннад ха, шийтта-лаг1а пятидетиенен йоахийна г1ча перспективанен экономически социальни дег1аехара пачхьалкхен планаш кийчъяра хилийза ярбоацa дакнеш гулъе.

Х1анз бергболча тохкама программана юкъедийхьад 1алъьмате лоарх1аме дешаш. Масала, бахара эшаш дола хьат1адоаг1а рузкъа меллад а хоий йиэл й мала я баьй нах меллаб хьахьокхаш йола сведенеш эп 1іаьхкача хана [illegible]

«Экономикера дерригa вай низаш, — белгал ма даьккхадий КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленуме, бухсоцачa кхаьчача халкъа вахара боарам лакхбара т1адерзадаь да. Из да вай керттера «социально-политически лерх1ар».

Нохч-Г1алг1ай АССР-е бахача наха социально-демографически тохкам бергба еррига районашкен городашкен 1985 шера 1 январе кхаьчналча лаьрх1а городашкен юрташкен бахача нахах ших процент лу балха юкъе а оаш. Бахача нахага хаттараш дара болх тоалие чакхбаккхара лоархlамег1арча г1улакхех ца1 да цу балха кадраш — счетчикаш, инструктораш — контролераш. кулгалхой хьахаржар, 1омaяр, моттигашка д1ашийсьар.

«Социально - демографически тохкам бара хьакъехьа» бахьа соцамца СССР Министрий Совето предприятеш, организацей, учрежденей кулгалхой декхарийла баьб бахача нахага хаттараш дара кийчоа мероприятеш чакхйоах бахача наха социально-демографически тохкам бара. Бахача нахага хаттараш дара болх тоалие чакхбаккхара лоарх1амег1арча г1улакхех ца1 да цу балха кадраш — счетчикаш, инструкторашк — контролераш.

Ала доаг1а, г1улакх толамца чакхдаьккхача дукха т1ехьаг1а т1акхаьча байнаш.

[illegible]

ра сага хьалхашна оттадеш долча хаттарех а счетчика дуча хьадачен дизачен жопех а тешам хилар. Цу г1улакха массе метте бахача наха юкъе хьинаре массово-хьехама болх боаржабе беза. Бахача наха беча социально-демографически тохкамо лерх1ар, порядок, 1ана мишта хаттара пайда эца мегарба массово - хьехама масcе тайпарча формех: кепайоаза, радиох, телевидений, бахача нахаца счетчи участкашка еча беседей, кх. д1.

1985 шера бахача наха бен бола социально - демографически тохкама халкъа г1улакха, царна долча дикаг1а бу. Х1аьта бахача наха бара тохкам бара керкарча болх дитчака халкъа дукха подкъа [illegible] декхар оттадаь. Цудуха сий долаш г1улакх да, бахача наха беш бола к1ашара хьалхашка [illegible] экономически политически организацеи боараме чакхбаккхар.

А. ТОЛУБАНОВ,
НГIАССР статуправлене отделa начальник.

Никарагуа кхалнаха доккха дакъа лоацаш тхьа йола американскичун хьисапера Сомосай диктатура д1айоаьккхача. Хьайра дийгаб уж СФНО-с повстанчески отрядех д1а а хьийта.

Тахан халача наха нийсо лоац цар кхьамал экономика айеча, боккхача общественни политически бахаре.

СУРТА Т1А: Манагуарча никарагуански кхалнахьа активисташ.

Г. НАДЕЖДИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

МОСКВА. Ахнанара ка- ииндаш чакхъяьнначу тІехьарІа вІашеІкхийтта6 Московски академически Зламигача театра мастерашн творчески кагирхойн.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) РСФСР заслуженни артисташ Л. И. Щербинина, А. Н. Евдокимова, СССР халкъа артисташ В. И. Коршунов, Э. А. Быстрицкая, Белоруссин ССР заслуженни артист Р. С. Филиппов, СССР халкъа артистка Е. Н. Гоголева, РСФСР заслуженни артист Э. Е. Марцевич, РСФСР халкъа артист С. А. Маркушев, артист А. Д. Назаров, РСФСР халкъа артистка Н. И. Корниенко.

ТАСС фотохроника.

Кхоачашдерігда юртарча
наьха хьашташ

Селхан отпускера арадьннай Нурадилов Ханпаший цІерагІча Нохч - ГІалгІай драматически театра коллектив.

Хьалхарча сборе цига дийцар чакхъяьннача сезонах, Москве хиннача гастролех, кердача сезоно хьалхашка оттадеча декхарах.

Керда сезон хьеллалца республика юрташка бахача наьха культурин хьашташ кхоачашдеш хургья нохчий а гІалгІай а театральни труппаш.

Уьх юххерча хана юрташкарча къахьегамхошта цар гойтаргья «Бож-Іаьла», «Хануме», «Іа дІадийшар» яха а кхийола а спектаклаш.

Труппай керттерча режиссераша — М. Солцаева, Р. Хамишева дийцар укх шера нийчъе лаьрхІача спектаклех лаьцна. Уж я: нохчий труппе — хІинцалерчу драматурга Г. Хугаева «Са устнана», М. Мусаева «Парткома секретарь»; гІалгІай труппе — Чехова «Къоарза луьцараш», испански драматурга Гарсия Лоркий «Кровавал свадьба». Нохчийн гІалгІайн Россех дІакхийтта 200 шу дизара хетаъ Чахкиева СаІида язъяь пьеса.

А. БЕК.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

ЧЕННА ХУЛАЧА
НІАНЕХ ЛОРАЛЕ

Гельминташ е глисташ — уж дийнача организмаша чудаьча сага е моллагІча хьайба организмо чотагІа дахаш дола нІаний да. Цаьрех цхьадараш пехкех лат, моллагІдараш — мышцех, кхоалагІдараш — чурех, диъалагІдараш — хьакх. Кхеттал, цІена а тІеххаца а го йиш я уж. Цар хьоаде тарлу сага геттара тайп-тайпара дола дІенхашттара даьраш. ХІаьта гельминташа халкъа боахама деш дола зе лаьрхІа харгеоаш дохиха [illegible].

Вай республике а, къаьстта юрташка нийслу цу нІаний цхьадола тайпаш. Къаьстта атта лат гельминтозаш бІаьстий, аьхний, гурахьа. Сага организмо хьаьо цар, ешеш цуьна отравлени еза а цуьн увахцІено чІоагІа толхаеш а йола доькъаш доахаа веществаш. Гельминташа бохабу сага кия, болх бе хала хулийт, хала лазараш хьеду: нерваш телхаю, че толхаю, кхы цамогараш хулийт.

Бокххийча махачул дукхагІа, сихагІа, халагІа лазараш хьеду гельминташа берашта, хІана аьлча, боьзнира чІоагІ а йланза йолча бера организма кия хилаш цу паразиташа еча воча влияни духьала латта. Уж гІеллу ,каб во я. мухаш ухаш, атта агІаза ухаш хул, цІий, хІезигдаларагІа бос бов, дагІ даьхьац, моллагІа хІама атта дицдала долалу, дешара тІехьадус. Дукхача берий нерташ лизадувл, бІогора ух, кхьиеттеш, сакхетам чура а дувл.

Лаьттага, баьцадаараша, сомага, хига гІолла сага хила йиш я аскаридаши власоглаваш яха гельминташ. 20—40 сантиметр дІаьха е долаш, доккхий нІаний да аскаридаш. Іа моттиг чураш е шоаш хуртдараш хиялдаьннача доккхийча аскаридий, царех нІана бах шу гаргга. Сага чурашкарча кхал аскарида хІара денна 200000 фуъ Іодулл, хІаьта уж цамогаш волча саго ,цІено оп Іоарадувх. Цуьна зешаш йола температура, тІуьвал, кислород йолча — лаьтта Іодийнача фуьнага чу 15 —30 дийнахьа хьахул личинка. Цу хана дена лазар доерзаде йиш я фуьлга. Цу тайпара дола фуьлг сага нера чудаьлча, чурашта юкъе ма кхаьчаьнге личинках хьахул нІана.

Власоглави аалаш дараш — доккха делла 4—5 сантиметр дІаьха герга нІаний. Корта боахла буьх битаьа хул, чо санна. Бух хоаул сомагІа хул. Власоглави буьх чІоагІа тІалат шера, тай доахлаш болча маько санна на тега а тегаш. Дикка ха йоакх власоглаваша дахаш, цкъаза сехк шу доакхе па доаш.

Аскаридаши власоглавашик сага кера чудоал, хьаштагІа чура бІеха хІамаш лаьтта Іотайсача моттигашка гІолла ; лаьттах лета фуьлгаш баьцех, баьца даарех, сомах, комарех лат, тІаккха сага кулгех. Кхьча хІамаех лат. Гельминташ доаржадара ниттта [illegible] цу хьаштагІашкара, луьхаш дІавхувсача моттигашкара фуьлгаш шоай ногашцей тиъамашцей мах бахача помещенешка чудухьача, уж кхачан продукташ тІа е кхьча хІамаш гІа а ютача моаца.

Гельминтозашта духьала лоаттабеча къовсама толам дуникхача дахьъе сагах шийх тийша ба. Гельминташ шийх леталга ма хайнге, сихха дарба дайта воламла веза моллагІа саг, нийса кхоачашъе еза лична гигиена правилаш.

Шийх а шийна гонахьа барех а уж хІамаш цa латийтаре хІама даале, туалетера араьаьлча, хьайбах кулг ххийтача, лаьтта болх бича е лайзача цІеха дила деза мулгаш, хІаьта нІараш лоацпа тада еза, хІана аьлча, царна нІал хила тарлу гельминтий фуьлгаш. Керда баьцадараш, сом, помараш дика йила а йала, кІеж лаьнкха хий тІа а дахийта мара мегаргьац яа. ГІув чура, додача хи чура, Іамашкара хий кІеж а лаьнкхийта мела деза. Доаде деза моаий, царех лорае еза кхачан продукташ. БІеха хилар да нІаний хилара а цамогарий а бахьан.

Гельминтий фуаш лаьттах па латийтара, зе дулургдоацаш кийч а нь мара еххи мегаргьац бІеха хІамаш бешамашка. БІеха хІамаш зе дергдоцаш кийчъяра де дезар да компостировани яр, хІаьта ниттта шу даллайга йолча хана уж кІоага чу йосахкаяр. Бокхха болх бу вай республике нІаламаа хьеюча лазараштa духьала.

Медицински болхлой доькха эскар да гельминташ лета бий хьожаш бахача наха тохкамаш деши цамогаш беранта дарба дейи, дукха средствош дІаухийт городийн юртайн санитарни хьелаш тоадарга, водопроводни сети канализацин яра.

Нагахьа санна гельминташ летача саго шийна дарба да дайте, цунгара лазар дІадаргда кхьча наха. Гельминтозаш летача наха дарба дар зиа медикаменташ йолеш я. цІрех пайда зиа мегарба лорага хьаьта я хайтта.

Л. ВАСЮК,
республиканск санэпидстанци паразитологически отделени заведующи.

Шахматех йола дуней чемпионат

● Цхьаькха а котвальннавац

10 сентябре Москве союзий Цlен Колонни зале дІайоладенпай маІача наха юкъе шахматех ловзара дуней хьалхале лоохара йола исторе чуьх 31-гІа матч. Московски хьнах мийсса 17 сахьат даьлча эггара хьалхарча парте кІайча фигурашца ловзача, дуней кхоаза чемпион волча Карпов Анатоле королевски пешкада шин полех ход яьй. Претендент волча Каспаров Гарре цуьна духьала ход яьй: «С5».

Матче котвергво эттара хьалха ялхаза котвала мегар. Цхьаькха а кот ца воаллаш чакхдаьнна ловзар лоархІаш дац, хІаьта ловзараш оттадаь довзув доацаш хила йиш я.

Эттара хьалхара ловзар цхьаькха кот ца воалаш чакхдаьннад.

(ТАСС).

ШКОЛЕИ ДЕЗАЛИ

ЧАН ЛЕРАШ А Я ЮКЪЕ...

«Дехар ду школа гІо-вонкъостал а деш. 8«а» класса дешархочо Кодзоев Або-Башира школана даь зе цун даьга-наьнага юхаметтІоттадайтар... Кодзоев Іадракьмана Або-Башира доккха материальни зе даьд школана: дохадаьд 100 квадратни метр кинга бІаьлгаш, кагьяьй 15 квадратни метр карт-штакетник».

Цу тайпара чулоацам болаш я Назрановски района ТІой-Юртарча № 1 йолча юкъерча школа директора Бекова Макшарипа Лидас РОВД начальникага еша заявлени. Даьна-нанна хьалхашка, дезале хьалххийна волча кІаьнко мичахьара Іомаьй-те уж оамалаш, хІана даьд-те цу тайпара хІама?

МоллагІа малхадоалаш дола бер санна, Іоваьча хана ва оамалаш йолаш хиннавац Кодзоев а цуьна цхьана школа кнагаш дохадеш хинна, ниттта 8«а» классе дешаш вола Колоев ІнІсай Хьамзат а. Цудухьа, уж оамалаш цар хьахиннаяц нІаза цхьаькха дард йоацаш. Вахаре, дезале дувцаш хоаар, бокхагІчар леладер сиха хьаьц беро дика дале дика а, во дале во а. Ниттта цхьаннахьара хьаийца, Іомаьнь я цу кІаьнкий оамалаш а. Берашта воче оагІорахьара Іаткъаргдола хІама бІарга па гойтар, уж харц хІаманца доапаш хьалкхедар лоархІаме гІулакх а. дай-нанной, школа керттера декхар а да.

Цу кІаьнкашта карагІдаьннар дагадехача хеталу, даьпа а школа а царца бе ма боагІара кхетам [illegible] болх баьбац аьле. Из болх баьбале е кхоачам хилал баьбац. Говра тІа багІаше а дІаяхайда гаьнах сома саьрг а баьнкха, школа кнагаш дохаде болабеннаб уж цхьан бус.

Шоашта хьаьнгал, кхетам луча, шоаш догцІена, бІаза нах кургболаш кхебе гІертача школа кнагаш дохаде аьна кулг хьалъайде мегад царна. Из каратІдаларо хьагойт цар дегашка зене уйла хьахулаш латтнага а, цхьан даькъа хьахина хилар а. МалагІа бахьанаш да-те цун? Эттара хьалха укхаза бехке ба цу берий дай. Цхьа-дале, школа ше вахача цІенал бегІа па хета, дьехарлочун доп дахьа-наьнех доп санна лархІа Іомабаьбац уж кІаьнкаш дезале. ШоагІа-дале, шоай бераша кнагаш дохадь доацаше а уж бехка кІелхардаха гІерт. Из дІахайча кхы фу вон зулам даьраштa, дагара-наьнагара кхерам мичаб тІона аьна цар кхы тІа а дерга цу тайпара хІума хІама.

Масала, Кодзоев Або-Башира вошас, «40 лет Октября» совхоза хьахочо Іадрахьмана Мусас яздоу: «Або-Башир школера кнагаш дохаде вигар Колоев ва, дохадьар а на ва». ХІаьта цо а цхьа кинга бІаьг мара бохабьбац». Цу тайпарча харцлераш берала Іомаду оалаш буьца. Шоаш даьчох бола бехктоххам а кхетабац цар. Кодзоева вокхагІволча вошас дувцачох школера цхьа кинга бІаьг бохабар хІама дац. ХІаьта дохадаь бІаьлгаш-м мелд хоаш ма дий.

Колоева напас АртагІа Яхе а харцмац шин вой, цул совгІа, цо йоах, из школе ца водаш, цох бехк баьнкха моттиг хиннаяц. ВанагІ, ниттта дий-те из? Колоевна школера еннача характеристика тІа дувцачох тара ма дац из. Фу дувп цу тІа: «Каст-каста урокаш тІа хьана тІехьавуул, бахьан а доацаш, из цуьна даьшна массехаза дІахайтад. Дешара дисциплина телхаю».

Хьанах тешa веза хІана нанас дувцачох е школа еллача характеристикa?

Укхаза цхьа хІама белгалдаккх деза. Бера школе цаІ а хьехаш, цІагІа кхыдар а хьекар кхетам балара нийса боаца никъ ба. Цу тайпара хІама нийсденнад Кодзоевцей Колоевцей. Цхьадолча даьнгъа бехке я укхаза школа а. Дай школе хьабийка шун бер во да аьлча балац хьехархой. Шаькха кІаьнк во дешаш, дисциплина телхаеш волавелча царца хІаранеца къаьст-къаьстта болх бе безар, мичча бесса леха а цар дегаш тІа бола никъ лаха хьаяра безар, дика дешача берашта ечул дукхагІа йоакхо е езар цар. Цу тайпара хІама нийсденнадац. Цудухьа даьпа, школа шоай лоІамагІа дитача бераца шоашта дагадеххар хьадаьд.

Цу тайпара а даьпа шоай берашта во гІулакх шоаш хьахадоахаш е цазагІа царга из хьадайташ а моттигаш нийслу. Боьзонца дова зулам ду шоай берашта цхьабараша. Масала. Наьсар-Керте вахача Бузуртанов Ахьмада Беслана цу юртарча № 1 йолча юкъерча школа 7«а» классе деша вагІа шин кІаьнк Андрей базар яра юкъелоав. Из бакъдеш да кІаьнко ше дийцар. ХІаьта школе шин хеннара долча бераш дешаш хила везача дийнахьа г. Орджоникидзе милице болхлоша лаьцав из. Цуьнга хиннай 38 кепиг доакхха 20 пачка индийски чайи капрона кхо восьминск. КІаьнко ше ма аьлара, из цига векхийта хиннав деси даь сесаген базар е; хІара пачках 1 сом доакхкаш чайи хІаранех 8 сом доакхкаш косыикаши дохка. Ма тамаш я шийна Іоаль бер, ниттта мера цох дог ца лазаш харцахьа наьнa тІа даккхар, вІалла дог чудоалаш хиннабий-те уж?- ХІаьта Андрейс эггара хьалха лелаеш хинпац цу тайпара базар, из чай дохка хиа СурхотІа, Ачалукхе, СОАССР Черкее ахача юрта. Даьпта, хьагучох, дагадьахадиц Андрейх дог цІена, наха ванъавоалаш саг хилва яхя дош, царна дагадаьлар харцача наьнаца дена а цо цІагІа чудахьа сом хиннад.

Шаьра хоаш да, кІаьнк школе ца ухаш тІеранайкалга. Из-м издаь да школера еннача характеристика тІа: Бакъда, школа а дукха сагота хиннаяц воча гІулакха юкъавалача, харц наьнъа тІа воалаш латтача кІаьнка оарцагІьяла, тІо де. Из спекуляци ева волга а хоаш ма хиннадий школе. Цуьна тешал деш да школера кІаьнка еннача характеристика тІара мугІараш: «Андрей дешарах кайоалаш кІаьнк ва, бакъда, цо яхачох дешаре спекуляци шинъ цхьана леладе тарлуц цун...»

Уж шинъ леладе цун тарлуш доацандаь, цаІ — спекуляци е мукъавитaш из школа, алхха классни сахьат яхача урока тІа вийда а вийца. Мишта Іелу цу тайпара хІама шоашта хоаш хилча цун никъ па бехкаш кхьеттел Андрея доалахой, гаргара нах. БІаргашта гуцце а саг талхаш латташ хилча. ВанагІ, ниттта мара дог лазац вай воай цІагІара воашта сагах?

Дог ца лазаш моттигаш каст-каста нийслу. Цу тайпара моттиг нийсьаннитай шин балха тІа Назрановски района Гамурзиевски юрта Совета председателa М. Цороева. Цо дог ца лазарал совгІа, кхоачаш ца деш дитад юрта Совета председатела декхар.

1983—1984 дешара шу чакхдоалача хана, 19 мая № 2 йолча Гамурзиевски юкъерча школе итт класс чаьх а лькка выпускной экзаменаш кха саьш вола шин вoІ. Злудни договорах балха вигав Гуцуков Сосланбека ІадрахІмана. Из гучадьннача шоллагІча дийнахьа школе болх бен йолча дай-нанной комитета ант оттаьй, юрта Советагара гІо а дехаш. Цул тІехьагІа из ант дика ха йоакхаш кІлай Цороева кабинете. 22 дa дьннaчул тІехьагІа ма а шийгара ладаь каьлат а дахьан райисполкоме венав из. Цу хана-м школера экзаменаш чакхьяла гаргагІерта хиннай. ГІулакх, дешар чакхдаьнна дезача зІамсагах дог лазаш хиннaчох тара вий Цороев.

Шин болх тесса лелабар, ше де дезар наха дІатІадехар, шин юртара кагирхой мишта хьалкхуаргба яха уйла ца яр дукха дешаш волчох тара за из. Ниттта дешаре, сиха дІасардагІ а вашна экзаменаш Іо а кхайса вахар юха цІавоалаваьйтаргвар [illegible]

Укхаза дагадох вайнахьа кхин: беррига бехк-и берев а бац, чан лераш а я юкъе. Ниттта, беррига бехк берий а бац, бокхагІчар а даькъа [illegible].

С. АРЧАКОВ.

Республика экранаш тІа

«ЕВРОПЕЙСКИ ИСТОРИ»

21 сентябре хургья «Европейски истори» яхача фильма Ерригсоюзни премьера. Из даьккхад «Мосфильма» режиссера, РСФСР искусствай заслуженни деятела РСФСР Пачхьалкхен премие лауреата Гостев Игора. Эрителашта дика довзаш да цо хьалхагІа даьха «Флангаш йоаца фронт», «Фронта дине дехьара фронт», «МоастагІий тьхера фронт» яха кинокартинаш.

«Европейски истори» яхача фильмо (Леонова Ниниэлая сценарий, дакъа лоацаш хиннав И. Гостев) вай дуг Малхбузен Европа цхьан мехка кхехнаш латтача политически вахаре. Из истори хул муниципальни хоржамаш хилалехьа хьалхарча пхе дийнахьа. Окуга мар хила гІерташ ва шин саг: Малхбоален мехкашта товш даха деза яха социал-демократ, шоай округе американски ракеташ яхийта безам боацаш вола лор Хайдеши заокеански службайн йоккхача капиталех ставленник, «Цlечар кхерама» духьала «Першингаши» тиьамаш долла ракеташ округе оттайта еза яха неофашист Олдени. Іалаьмаге ира литт хоржамаш дІадолададалехьара къовсамаш. Шоаш дагабер, шоашта хетар кхоачашде гІерташ. Цхьаькха харцо а е тийша болх а бе ца хеташ шоргагІбаьна хьувз Олдена сторонникаш. Цхьанна маьмах эхь-бехк ца хеташ, ахчах эца, лозаьаь, кхераяь моллагІа харжархо шоашкахьа ваккха гІерташ вахъюхь йоацай лел уж. Цул совгІа, уж кийча ба, шоашта новкъа вар вийна а дІаваккха.

Ниттта нийсденнача хьале фильма керттерча турпала — доархІаш долча цхьан газета политически обозревателa Лоссер Петерa цун соотечественникашта эпаргдa денал а, майрал а, сагал а, машара прогресса бахьан къовсам доаттабераштa юкъе хила, шоай эхъюхь ца доххаш боьъонпа бола нах болаш да хала этап чакхьякха.

Из фильм даьккхад политически детектива жанре. Цудухьа эрителa безам тІа озаргболаш я сагьерда(м)е зеташ хьожаргволаш а да из, хІана аьча, цу тІа дувцар хІаре дена газеташ тІара вай дешаш, радио гІолла лаьуграц, телевидере гІолла гуш хиларца.

— Сай мел дола кинокартинаш ,— йоах режиссера, — царна юкъе тІеххьара дар я дола политически лоархІ аз. Сона массаза а еза хинай искусствера тІемах, машарах лаьца дувцаш йола тема. ХьалхагІа яьккхача кинотрилоге эрителага аз дувц Сийлахь-боккхача Даймехкa тІема тІа советски халкъо гойтa денал, майрал, тохк Коталон дента кхоа[illegible] хьабенна никъ, фашизмана духьала этта интернациональни доттагІал а бувзамаш а. «Европейски истори» яхача фильма керттера чулоацам: нагахьа санна дуней тІа дерриге прогрессивни низаш вІаштІехете, милитаризма а неофашизма а низ юхатоха вІашІехьадергда, тІаккха лораЛургба машар. Из хІаране а массане а декхар да.

Картине дакъа лоацаш ба цІи хеза бовзаш бола советски а доазол дехьара а артисташ. Царна юкъе — Тихонов Вячеслав, Тышкевич Веета, Мицулаьскни Станислав, Филатов Леонид, Ахудова Талара, Стржельчик Владислав, кхыбараш.

Музыка язъяьй Петров Андрейс.

«АРЕНА ТІА — ЛУРИХ»

Эстонски кинематографистана даьккхача «Арена тІа — Лурих» яхача фильмо дувц цІи хеза вовзаш волча спортсменах — борецах, штангистах — Лурих Георгех лаьца.

Из котвуалар ший хапарча профессионалел, массехаза цо яьккхар сий дола дуней чемпион яха цІераш. Цун цІи йовзаш а лоархІаш а яр мехка меттел, доазал арахьа а. Кхьча мехкашка цун цІи телар спортивни клубашта, общесташта.

— Лурихах йола легенда хІанз а яхаш я, — йоах режиссера - постановщика Куйк Валентина. — Цун лотабенна байка дІобаьна седкъа санна, лоаца хина вахар хІанз а тІехьа масал луш да къонабараштa.

В. КОВАЛЕВА.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.30 — Телевизиони документальни фильмаш.
9.10 — «Лаьтта». Художественни фильм.
10.30 — «Гаьнерии юхерии хили».
11.15 — «Керданараш».
14.30 — «Керданараш».
14.45 — «Советски саг». Документальни фильмаш: «Кхайгакье [illegible] ц[illegible]», «Курорт», «Сергиевски [illegible]».
15.15 — А. М. Горький — «Буха».
16.00 — Р. Глиэр — «Симфони-фантазий».
16.25 — «Керданараш».
16.30 — «Акун [illegible] техника», «Ленэкспо-84» яхача выставкера репортаж.
17.00 — «Шахматни школа».
18.30 — «...Алхайтта шу даьннех бокхагІем».
18.15 — «Інакен вахаре, Іналан техникан дахьна СССР Пачхьалкхен премиа [illegible]».
19.00 — Хоккеях йола дуней кадаьгашта юкъера турнир. «Канада кубок». Асфиндал. Канадера передача.
21.00 — «Хаъ».
21.35 — «Дайнан оаз». Художественни фильм. 9-гІа сери — «ТІом».
22.40 — «Тахан дунеи тІа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйренара гимнастика.
8.15 — «Орджоникидзе». Телевизиони документальни фильм.
8.35, 9.35 — Природоведени. 4-гІа класс.
8.50 — [illegible] - документара фильм.
9.05, 13.35 — Испански мотт.
9.55 — «Тоьхкмешта тІехьа [illegible] чархьаш». [illegible] - документара фильм.
10.05 — ПТУ дешархошта. Астрономи. Астрономиях практически пайда [illegible].
10.40, 11.40 — Зоологи. 7-гІа класс.
11.00 — «[illegible]». Телевизиони журнал.
12.05 — Природоведени. 3-гІа класс.
12.25 — Эрсий бьннай турпалош. 5-гІа класс.
13.25 — «Закон хой-теш [illegible]?», «Дагадоацарех [illegible] а улица».
14.00 — «Кинодарча дийнахьара расписани». Субтитраш йола художественни фильм.
15.25 — «Керданараш».
17.35 — «Сигала бода [illegible]». Телевизиони фильм.
18.00 — «Сийлахь - боккхача дoьрмаш юхьиг».
18.25 — Хьайбаш лелабар — ударни фронт. «Подворье фер-ма».
18.55 — «Нохч-ГІалгІайчоь».
19.15 — Киножурнал.
19.25 — «Советий болх дикагІа торбе» (нохчий меттала).
19.35 — «Іодика хийла хьо, Мадоне». Художественни фильм.
20.00 — «Бийса дааьньила хийла шун, берий!».
20.15 — Болгаре эстрадни концерт.
21.00 — «Хаъ».
21.35 — «ДоттагІал» яхача дуней халкъашта юкъера [illegible]. Еза атлетика.
22.20 — «Керданараш».

14 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.30 — «Планета тІара [illegible] доттагІал [illegible] да». Концерт.

9.10 — «Выбор». Художественни фильм.
10.35 — «Гуцци — [illegible] дар».
11.35 — «Керданараш».
14.30 — «Керданараш».
14.45 — Социалистически махкий документальни фильмаш. «Добруджа — кердадаьннача лаьтта» (НРБ), «[illegible] Іемалу тхо» (ВНР), «Вьетнамски эскизаш» (СРВ), «Варшави Пуххальски дуней» (ПНР).
15.25 — «Эрсий къамаьл».
15.55 — Тоиголе болхаши культура. Цlен «Галичанка» яхача бандуристкай халкъа ансамбла выступлени. Львовера передача.
16.20 — Мультфильм.
16.30 — «Керданараш».
16.35 — «Професси — бригадир. Бригадира дагагІоаленаш» яхача телевизиони документальни фильма премьера.
17.05 — Аммаце [illegible] Советски Союзе Турпалца С. М. Буденнойна школашинн вІашагІкхетар.
17.50 — ДІаяьккх гитариста А. Борисовнес.
18.15 — «Саги закон».
18.45 — «Тахан дунеи тІа».
19.00 — Шахматех йола дуней чемпионат. Информационни выпуск.
19.05 — Хоккеях йола дуней халкъашта юкъера турнир. «Канада кубок». Асфинал. Канадера передача.
21.00 — «Хаъ».
21.35 — «Дайнан оаз». Художественни фильм. 10-гІа сери — «Сатем бовйнa [illegible]».
22.45 — «Шахматех йола дуней чемпионат». Информационни выпуск.
23.00 — «Тахан дунеи тІа».
23.15 — «Прескагор». Эстрадно-сатирически [illegible] передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйренара гимнастика.
8.15 — «Кердача [illegible]». Телевизиони документальни фильм.
8.35, 9.50 — Истори. 4-гІа класс.
9.05, 12.40 — Англиски мотт. Шоьна 1-гІа шу.
10.05 — География. «Моттига план».
10.35, 11.40 — Истори. 7-гІа класс.
11.05 — Янко Купала поэзи.
12.10 — Эрсий халкъа [illegible].
13.10 — Дахчан тІара доггаш суртанаш.
13.40 — «Ше даьнъа [illegible]». Артиллере инженер-майора, Шо на Байранза нІаь ордена [illegible] А. Ф. Сергеева тІема [illegible].
14.35 — «А. Н. Островски пьесий турпалош - кхаланаш», 2-гІа передача.
15.20 — «Керданараш».
17.20 — «[illegible]». Фильм-концерт.
18.00 — «Іалама доттагІий шун».
18.30 — Хьун баллахой [illegible]. «Хьун ресурсаш [illegible] пайда эца» (нохчий меттала).
19.00 — «Киножурнал».
19.30 — «Шун [illegible] хьийниша». Концерт (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса дааьньила хийла шун, берий!».
20.15 — «Саг, Лаьтта, Дуней».
21.00 — «Хаъ».
21.35 — «ДоттагІал» яхача дуней халкъашта юкъера [illegible]. Еза атлетика.
22.20 — «[illegible]-84».
23.15 — «Керданараш».

РАДИО

13 СЕНТЯБРЬ

6.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачий программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачий программа (гІалгІай меттала).
8.35 — Реклама (эрсий меттала).
8.40 — «[illegible]» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).
11.15 — Къамаьл ду районни радио. Ачхой-Мартановски районера передача (нохчий меттала).
11.30 — «Хьун [illegible] [illegible] денош» (нохчий меттала).
11.45 — «Баллачун дош [illegible] ба» (эрсий меттала).
15.15 — Концерт (гІалгІай меттала).
17.15 — Передачий программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.18 — «ДоттагІий [illegible]» (эрсий меттала).
17.21 — «Шоана, кертбохкахо хьалхалаттараш». Концерт (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.40 — «Уналцlено» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).

14 СЕНТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачий программа (эрсий меттала).

8.30 — Передачий программа (нохчий меттала).
8.35 — «Хьуоньгьана цІойяла фонтан» (эрсий меттала).
11.15 — «Ихье хьалхалаттараш» (гІалгІай меттала).
11.30 — Музыка (нохчий меттала).
11.45 — «Специалиста хьожамаш». Микрофона хьалхашка автотранспортни [illegible] Б. Дикаев (нохчий меттала).
15.15 — «Машар» яхача денаш хьоагІа дола [illegible] (гІалгІай меттала).
15.34 — Хоамаш (эрсий меттала).
17.15 — Передачий программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «ДоттагІашка ба [illegible]». Беседа (гІалгІай меттала).
17.31 — «Цlе сийгаш» (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — «Социалистически акъе метала [illegible]». Шелковски межхлескозера передача (эрсий меттала).
18.40 — «Вахара хьисап — советски» (нохчий меттала).

Хенахоттам

Тахан республике гІоллей Грозней хувцалуш моркаш а йоацаш, йовчан е йоацаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 23—28, Грозне 25—27 градус йовхал йоаш хилен тарлу.

Кхоана моркаш а йолаш, йовчан йоацаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура буьйсана 9—14, дийнахьа 21—26 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!
ДІАХОХЬОШ ДА 1985 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учреждeнешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Газет яздара мах: шера—4 соми 8 кепиги, ах шера—2 соми 4 кепиги.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковска, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителе — 2-85-07; бехктоххама секретаре — 2-84-69; отделаш: партийни вахаре — 2-54-04; промышленностей транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаш — 2-85-64; корректорски — 2-89-86.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-69; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-86.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ02357. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковска, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3862.